№ 16 ԿԻՐԱԿԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 6 **1905** ԿԻՐԱԿԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 6 № 16

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ». Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—5 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Ցայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով.
Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

Հինգշաբթի, փետրվարի 3-ին, վախճանվեց շուշեցի

ԱՒԵՏԻՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆՑ

որի մասին յայտնում են նրա այրի Թագուհին, որդիք՝ Ղուկաս և Արշակ, դուստր՝ Աննա Գէորգեան, եղբայրներ՝ Մկրտիչ, Միքայէլ և Աստուածատուր և եղբօրորդի Թէոդորոս Խաչատրեանցները։ Ամբիօքը փետրվարի 5-ին, շաբաթ, երեկոյեան 6 ժամին, յուղարկաւորութիւնը փետրվարի 6-ին, կիրակի, ժամը 10 ին, իր բնակարանից, Բէհբութեան փողոց, № 42, տուն Անտօնովի, դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին, թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը։
3—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական տեսութիւն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Թատրօն և երաժշտութիւն. Նամակ Շամախուց. Նամակ Ղուբայից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Աջակցեցէք, որ անեն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—

Անգլիայի քաղաքական շրջանները վերջին օրերում յուզված էին պարլամենտական խնդիրներով։ Անգլիական ազատամիտները սկսել էին յոյսեր տածել, որ գուցէ իրանք կարողանան աջողութիւն ունենալ և նոյն իսկ տապալել ներկայումս գործող պահպանողական կառավարութիւնը։

Ազատամիտները իրաւունք ունէին այդպիսի յոյսեր տածելու։ Եւ ահա ինչու։ Անգլիան վերջին տարիներում չափազանց մեծ տեղ տալով արտաքին քաղաքականութեան, մոռացութեան էր մատնել բազմաթիւ կարևոր ներքին հարցեր, որոնք սպասում են իրանց լուծման։ Անգլիական ժողովուրդը արտաքին քաղաքականութեան հիպնոսի ազդեցութեան տակ երկար ժամանակ անտարբեր էր մնում դէպի այն անգործութիւնը, որ ցոյց էր տալիս կառավարութիւնը դէպի ներքին բարենորոգումները։ Բայց օր օրի վրա կեանքի պահանջները սկսեցին իրանց ձայնը բարձրացնել և այժմ հանդէս են եկել մի շարք ծրագիրներ, որոնք սպասում են իրանց իրագործութեան։

Աչքի առաջ ունենալով այդ հանգամանքը, ազատամիտները սկսեցին խօսել աւելի համարձակ լեզուով և սկսել են կազմակերպվել, որպէս զի՝ եթէ աջողվի՝ իրանց ձեռքն առնեն կառավարութեան ղեկը։ Նոյն իսկ տրվեցին կուսակցութեան ղեկավար պարագլուխների անուններ և յայտարարվեցին գործունէութեան ծրագիրներ։

Թէ ինչ արդիւնք կառաջացնեն ազատամիտ կուսակցութեան ջանքերը, այդ ցոյց կը տան մեզ հեռագիրները։ Բայց կասկածելի է թէ ներկայումս ազատամիտ կուսակցութիւնը կարող լինի տապալել պահպանողականներին, որովհետև հրապարակի վրա դեռ էական խնդիրներ կան, որոնք սկսվել են և առաջ են տարվել պահպանողական մինիստրութեան ձեռքով և այժմ էլ գործադրութեան ընթացքի մէջ են։ Անգլիական հասարակութիւնը գոհ է իր ներկայ կառավարութեան արտաքին քաղաքականութիւնից և առանձին տրամադրութիւն չէ ցոյց տալիս այդ ասպարէզում տեսնել ազատամիտներին, որոնց գլխաւոր ոյժը և արժանաւորութիւնը նա համարում է ներքին գործերի, հասարակական, սօցիալական, տնտեսական խնդիրների լուծման մէջ։ Պէտք է կարծել, որ ազատամիտները այժմ աջողութիւն չեն ունենայ և պէտք է սպասեն, մինչև արտաքին քաղաքականութեան սուր խնդիրները ասպարէզից հեռացվեն, կամ ներքին բարեփոխութիւնների անհրաժեշտութեան ձայնը դառնայ աւելի ուժեղ և հրամայողական։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԱՏՐՕՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

(Հաուպտմանի «Րօզա Բերնդտ» դրաման.—Բագուի հայկական ներկայացումները.—Դէն-Լընօ)

I

Հաուպտմանի «Րօզա Բերնդտ» դրաման թարգմանված է հայերէն և շուտով պէտք է ներկայացվի Թիֆլիսի հայկական բեմի վրա։ Մենք տեսանք այդ պիեսի ներկայացումը Թիֆլիսի ռուսական բեմի վրա ուրբաթ, փետրվարի 4-ին։ Պիեսը պարունակում է եւրօպական կենցաղի տխուր գծերից մէկը, որը միայն սաղմնային դրութեան մէջ ունի արտայայտութիւն և մեր երկրում։

Հաուպտմանի այդ պիեսում դուրս է բերված գիւղական մի աղջիկ, որը ակամայ և աննկատելի կերպով զոհ է գնացել շրջապատողների հաճոյքներին։ Րօզան չը նայելով իր բարոյական հին և խիստ հասկացողութիւններին, այնուամենայնիւ ենթարկվել է իր կալուածատիրոջ և մերձակայ արհեստաւորի կըրքերին և գծբաղդացել։ Վախենալով իր հօր ցասումից և իր շրջապատողների կարծիքից, նա վճռում է ոճիր գործել և հեռանալով դէպի դաշտը իր նորածին զաւակին թաղում է հողի մէջ, բայց մի և նոյն ժամանակ չափազանց ցնցվում է և խելագարութեան հասնում։

Հաուպտմանի գաղափարական հերոսները այն հայեացքն են յայտնում, թէ որքան էլ մատնացոյց արված երևոյթը ծանր լինի, այնուամենայնիւ խիստ չը պէտք է լինել դէպի զոհերը և ընդհակառակը պէտք է սփոփել վերջիններիս տանջանքները։

Ներկայացումը գրաւել էր մեծ բազմութիւն։ Պիեսը հետաքրքրում էր հանդիսականներին։ Կատարումը ազատ չէր անհարթութիւններից և կարօտ է աւելի լաւ մշակութեան։

II

Բագւում, յունվարի 18-ին, դերասան Ստեփանեանը իր բենեֆիսին դրեց Վիկտօր Հիւգօյի «Ռիւի Բլազ» պիեսան։

Այդ պիեսան մի ժամանակ փառնդաւոր պիեսների շարքին էր պատկանում. նա արգելված էր Ֆրանսիայում, արգելված էր և Ռուսաստանում և մի քանի տարի է, որ բեմ է տեսնում։

Պիեսայում կան մի երկու կարևոր դերեր, ինչպէս ասում են выгрышныя роли և դրանք կարևոր փորձաքար կարող են համարվել մի դերասանի համար, որ ցանկանում է փայլել իր տաղանդով. անշուշտ պ. Ստեփանեանը (դօն Սալիւստի) այդ մտքով էլ դրել էր այդ պիեսան, բայց ափսոս։

Նա շը փայլեց, չը փայլեց և Ռիւի Բլազը (Ալիխանեան), թէև երկուսն էլ բաւական ճիգ և քրտինք թափեցին տաղանդաւոր երևալու։

Պ. Ստեփանեան չը պիտի մոռանայ, որ ինքը կոչված է բեմական ասպարէզում շատ մի համեստ տեղ բռնելու համար։

Եւ պ. Ստեփանեանը շատ աւելի խելացի վարված կը լինէր, եթէ իր բենեֆիսին խուսափէր այդ տեսակ դերերից։

Գալով խաղին ես շատ ասելիք չունեմ։ Պ. Ստեփանեանը արուեստի արտաքին կողմով առաջադիմող դերասան է, նա կոկում է, մըշակում է ձևերը, առոգանութիւնը, շարժումները, բայց բովանդակութեան տեսակէտից նուազ քայլերով առաջ գնացող դերասան է։

Բեմական արուեստը բացի իր տեխնիքական կողմերից, ունի և իր հոգեբանական կողմը. դա արտիստի ներքին բովանդակութիւնն է, նրա անհատականութիւնը. այդ պիտի ուժեղ կերպով արտայայտվի դերասանի իւրաքանչիւր խաղի մէջ։

Բայց այնու ամենայնիւ նա շատ և շատ բարձր է իր շատ ընկերակիցներից։

Նա աշխատասէր է և աշխատում է, ջանք է գործ դնում իր դերերի մէջ։

Եւ այդ երևաց նոյն իսկ այդ օրը. պ. Ստե-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՋԱԿՑԷՔ, ՈՐ ԱՆԵՆ

II

Գիւղերում հասարակական ոյժով բարեփոխութիւն մտցնելու գլխաւոր խոչնդոտներից մէկն էլ ժողովրդի անվստահութիւնն է դէպի գործող անձնաւորութիւնները և նրանց գործը. այս անվստահութեան արմատները բաւական խոր են. սա իր անցեալն ունի, անցեալ սերունդի կերած խակ պտուղներն են, որ հիմա մեր ատամներն են առնում, փտասում։ Այս լաւ հասկանալու համար, արժէ մեր գիւղական մօտիկ անցեալը ներկայի հետ համեմատել։

Սրանից ոչ աւելի 60 տարի առաջ ամենուրեք գիւղական ընտանիքը մի փոքրիկ միապետութիւն էր ներկայացնում։ Տան մեծի խօսքը սուրբ էր և անվիճելի. տարիքով փոքրերը վայելչութեան, սովորոյթի օրէնքները պէտք է անպայման կատարէին, թէկուզ ամենաաննշանը. օրինակ մեծերի խօսակցութեան ժամանակ փոքրը իրաւունք չունէր ոչ միայն կտրել նրա խօսքը, այլ և խառնվել խօսակցութեան, առանց իրաւունքի նրա մօտ նստել, ճաշի ժամանակ իր որոշ տեղն էր բռնելու սեղանի շուրջը, ցած ձայնով էր խօսելու, իսկ պառկել աննհարին բան էր և այլն, մի խօսքով ոչ մի ինքնուրոյն բան չէր կարելի անել առանց մեծի գիտութեան, թոյլտւութեան ու ցուցմունքի՝ այսպէս գիւղի տղան մեծանում էր մինչև 40—50 տարեկան հասակը, երբ արդէն խօսքի ու իրաւունքի տէր էր դառնում։ Նոյն կեանքի աւելի խոշոր պատկերն էր և հասարակական կեանքը. գիւղի մէջ մի քանի դիրք ունեցող մարդիկ բացարձակ իրաւունքով կատարում էին հասարակական գործերը, կառավարում էին ժողովուրդը. նրանց խօսքը օրէնք էր բոլորին։ Միջանկեալ նկատենք, որ այդ տեսակ ընտանեկան վարվեցողական եղանակը և հասարակական դաստիարակութիւնը ամենավատ կերպով ազդել է իր ժամանակի սերնդի, նրա մտաւոր ընդունակութիւնների վրա. այդպիսի մանկավարժութեամբ աճած սէրունդը անշուշտ զըրկվել է ինքնուրոյնութիւնից, մի կարողութիւնից, որ ստեղծող աղբիւր է, ազատ մտածողութիւնն ու ոգին մեռել է նրա մէջ. նա դաստիարակված է եղել կրաւորական փոխառութեան, սովորոյթին, որի դէմ մեղանչելը մահացու մեղք էր համարում. իսկ թէ սովորոյթը ինչ է անում մեր ներկայ կեանքում, հատորներով դրամաներ կարելի է գրել։ Բացի դրանից հասարակութիւնը ղեկավարող այդ մի քանի անհատները, լինելով մի և նոյն դպրոցի աշակերտ, ոչինչ նոր բան չէին ներկայացնում իրանցից, այլ հին սովորոյթի ու աշխարհահայեացքի պահպանող, կրկնողն ու տարածողն էին. իսկ այդ վերջինները հրամայում էին փոքրին լռել, մեծին անպայման, չընդդիմախօսել, թէկուզ նրա արարքը անմիտ ու անխորհուրդ լինէր. ուրեմն հին սովորոյթը միջոց էր տալիս մեծին իր իրաւունքներն ի չարը գործ դնել, եթէ ցանկար մեծը։ Այդպէս էլ եղաւ, երբ գիւղական տնտեսական պայմանները փոխվեցին։

Ոչ մի բան հասարակական կեանքում, այնպէս էլ անհատի մէջ արագ փոփոխութիւն առաջ չէ բերում, ինչպէս նիւթական կարիքը, հացի խնդիրը. նոյն խնդիրը քայքայեց սովորոյթի հիմքերը և նրան երկրպագողի սրտի գգայուն լարերը բթացրեց։ Այսպէս, օրինակ, առաջ մի գիւղ բաղկացած էր 50 տնից, ամեն մի տուն այնքան հող ունէր, որ ամեն տարի դրա մէկ քառորդն էր ցանում, երեք քառորդը թողնում էր հանգստանալու, որը արօտատեղերի հետ առհաւէն պաշար էր մատակարարում կաթնատու ու լծկան տաւարին. այնպէս որ գիւղացին հողից առատօրէն ստանում էր իր ուտելու ու ցանելու հացը, իսկ տաւարից հագնելիքը, ուտելիքն ու իւղեղէնը. նա փողի կարօտ չէր, պահանջ էլ չը կար, բազարից մի կոպէկի ապրանք չէր առնում, ծախող էլ չը կար. սակայն չանցաւ 30—40 տարի, 50 տունը դարձաւ 100—150 և աւելի, խմողը շատացաւ, աղբիւրը նոյն է. յարաբերութիւնները հեշտացան, փոխառութիւններն արագացան, արհեստները առաջացան ու զարգացան, միւս կողմից առատ փողի հետ եւրօպական հասկացողութիւններ ու պահանջներ մտան մեր կեանքում. գիւղացին շփվեց քաղաքի հետ, հողից չը կշտացած՝ արհեստի և այլ ծառայութեան դիմեց, փողի համն առաւ. նոր օրէնքներ հրատարակվեցին, նոր կարգեր ստեղծվեցին, որոնց գիւղացին անծանօթ էր սկզբում։ Որքան զրկանքներ կրեց նա քաղաք ասած վայրում. նա անմեղ զառ էր, որին թէ աշխատացնում էին և թէ բուրդը խուզում։ Ի՞նչպէս ցաւալի էր գիւղի այն «աղսախկալի» վիճակը, որին ամբողջ գիւղը վստահացել է հասարակական որ և է դատ վարելու կամ մի պահանջ անելու և մեծ գումարով ուղարկել է քաղաք այդ նպատակի համար. խեղճ գիւղացին մի քանի օր քաղաքի պատերի տակը քաշ գալով սրիկաների ճանկից պլոկված վերադառնում է տուն. երկրորդ, երրորդ, չորրորդ անգամն է գնում նա նոյն գործի առևից, սրա, նրա դուռն է բաղխում, ամենքի խօսքին հաւատում, բայց իզուր, գործ չը կայ, այլ դրպանն է միայն դատարկվում։ Նոյն բանը պատահում է նրա ընկերոջ, յետնորդին։ Բայց նա միշտ զառը չը մնաց, ուրիշի օրինակը նրան ճանապարհ բացեց։ Այնուհետև ինքը սկսեց ուտել հասարակութեան փողը, իր անձնական ու ընտանեկան կարիքները հոգալով. գուցէ սկզբում խոստովանում էր ու խոստանում վճարել, իսկ հասարակութիւնը ներում էր ու համարձակութիւն տալիս ուտողին. այդպիսով իրան ցեցեր էր պատրաստում։ Բաւական վարժութիւններ կատարելուց յետոյ մեր «ախսախքալը» սովորում էր նոյն իսկ հաշիւ տալ և իր ճարպիկ հաշուետուութեամբ իրան արդարացնել ու պարծենալ. չէ՞ որ ինքն ու իր «խնամի» Մարկոսն էին գիւղի մէջ գրագէտը և «չօտկ» ձգողը. պարզ է, որ հաշիւը ուղիղ էր դուրս գալու, մանաւանդ որ պահանջ էլ համարեա թէ չը կար, սկզբում միջնադարեան շկօլայի հասարակութիւնը չը գիտէր պահանջել, այլ ներել ու ներել և անտես առնել. իսկ գիւղի կարիքը մնում էր կարիք ու տեղի տալիս միւսին։ Սակայն իրականութիւնը այդպէս չը մնաց։

Գիւղերում դպրոցներ բացվեցին. այժմ գիւղերում մէկի, երկուսի փոխարէն 20—30 հոգի գիտեն իրանց անունները ստորագրել և հաշիւներ տեսնել, հետևապէս հասարակական թղթերը կեղծել, հաշիւները խառնել դժուար է. գիւղացին տարվայ մեծ մասը քաղաքներում է անցկացնում, նա նոր շկօլայի սան է դարձել, օրէնքից-զակոնից հոտ է առել, գիտէ պահանջել ու բողոքել։ Նա տեսնում է, առանց հասկանալու պատճառը, որ իր մեծամեծները եղել են կամ յիմար գառներ կամ յափշտակող գայլեր ի վնաս հասարակութեան, և ոչ մի գործ առաջ չէ գնացել։

Ահա այս տեղից է առաջացել ժողովրդի

փանեանը արել էր այն ինչ որ կարողացել էր. Նա աշխատել էր, և դուք դրանում մենք իրաւունք չենք համարում նրան մեղադրել։

Եւ կարծում ենք, որ պ. Սահակեանները շատ և շատ օգտակար և կարևոր տեղ կը բռնէ մեր բեմի վրայ, եթէ միանգամայն ընդ միշտ հրաժարէ դոն Սալիւստի նման դերեր կատարելու ձգտումից և լինի մեր բեմի սուտ գինովը, բայց և գինովը կարող է հրաշքներ գործել...

Աշխատութիւն...

Altalena

III

Բագւում յունվարի 28-ին, հայ դերասանական խումբը երկրորդ անգամ ներկայացրեց Ս. Թառայեանի «Արշալոյս», կենսագրական պատկեր 5 գործողութեամբ։ Ես աւելի լաւ ունեցել լինել առաջին ներկայացման, ասաւ 28-ին [illegible] էր, թէ ինչպէս նոր պիեսան ինչպէս ընդունելութիւն կը գտնի հասարակութեան կողմից։ Եւ պէտք է ասած, որ հասարակութիւնը շատ հաւանեց Ս. Թառայեանի այդ նոր գրուածքը և [illegible], որ դա աշխատել է պիեսին լինէր։

Թէև «Արշալոյսը» զուրկ է բեմական գեղարուեստական պայմաններից, բայց նրա բովանդակութիւնը այդ բոլորը ծածկում է և հանդիսականը չէ էլ նկատում պիեսի բեմական թերութիւնները. բայց ինչքան գրաւիչ և խորն է բովանդակութիւնը. Ահա աչքի առաջ կենդանի կանգնած է պրոֆեսոր Ստեփանոս Նազարեանը—մեծ և պայծառ մարդը. Նրա ամբողջ կեանքը, լի անդադրում և օգտաւէտ գործունէութեամբ հայոց ազգի համար, անցնում է հանդիսականի առաջ և դուք վշտացած տեսնում էք, թէ ինչպէս վատ վարձատրեց հայ ազգը իր մեծ և ազնիւ որդուն, որը մեռաւ հիւանդ իր վերջին հեռաւոր հիւսիսում աղքատութեան մէջ, մենակ, հեռու իր հայրենակիցներից և սիրելի գերդաստանից։ Բայց անցնենք բովանդակութեանը. Առաջին գործողութիւն. Ստեփանոս Նազարեանը (Պետրոսեան) համալսարանում է պրոֆեսոր. նրա ընտանիքը բաղկացած է կին Էմմայից (Սիրանոյշ), Արշալոյս աղջկանից (Բաղիկ) և որդի Ֆրիդրիխից։ Պրոֆեսորը պարապվում է հայկական պատմութեամբ և գտնում է, որ հայ ազգը մի կուլտուրական ազգ է, որ կարող է երջանիկ ապագայ ունենալ, բայց նրան ներկայումս պէտք են ուսուցիչներ և ուսուցչուհիներ. մենք իմանում ենք, թէ ինչու պրոֆեսորը պսակվել է գերմանացի կնոջ հետ. հայ կանայք, նրա ասելով, դեռ պատրաստ չեն ստեղծել երջանիկ և գիտակցական գերդաստան։ Պրոֆէսօրի մօտ գալիս են հայրենակիցներ. նրա ընկեր Թարգմեանը (Բերոյեան) և մի քանի դերահաս երիտասարդներ ինչպէս Միքայէլը (Ալիխանեան), որին խելոյն ճանաչում էք—Նալբանդեանը,—Սմբատը (Ստեփանեան)—Շահ Ազիզը,—և ուրիշներ։ Երկրորդ գործողութիւն. Ստեփանոսին տեսնում ենք Մոսկվայում, որտեղ նա հրատարակում է «Արշալոյս» ամսաթերթը. Նրան Մոսկվայի հայերն էին հրաւիրել մի այդպիսի ձեռնարկութեան, և ահա իդէալիստ Ստեփանոսը թողելով իր ապահովուած պրոֆեսորական պաշտօնը գալիս է Մոսկվա և 1500 ր. տարեկան ռոճիկով բաւականանում, թէպէտ նրա կին Էմման հակառակ էր այդպիսի զոհաբերութեան, գուշակելով, որ հայերը չեն գնահատի Ստեփանոսի գործունէութիւնը և նա, Ստեփաննոսը, վերջ ի վերջոյ սարսափելի կը տուժի։ Բայց Ստեփանոսը չէ լսում կնոջը և ընտանիքով ահա Մոսկվայումն է և խմբագրում է «Արշալոյսը»։ Երրորդ եւ չորրորդ գործողութիւն. Ստեփանոսի «Արշալոյսը» մի երկու ամիս դուրս գալուց յետոյ դադարում է և պրոֆեսորը պարտքերով ծանրաբեռնված հասնում է մինչև վերին աստիճան սուղ նիւթական դրութեան. մինչև անգամ պարտապահանջներից մէկը—վաճառական Օհանը (Վրոյր)—դատաստանական պրիստաւի միջոցով գրում է Ստեփաննոսի բնակարանի իրերը։ Բայց պրոֆեսորը էլի չէ վհատվում և չէ ցանկանում դադարել ծառայելուց իրա սիրած ազգին։ Նա հրաւէր է ստանում Կովկասից, ուր նրան առաջարկում են Թեմական դպրոցի տեսչի պաշտօնը. և ահա նա նորից անջատվում է իր ընտանիքից, որը չէ կամենում գնալ Կովկաս. Ստեփանոսը ճանապարհելով իր կնոջը և զաւակներին Դորպատ, ինքը գնում է Կովկաս։ Հինգերորդ գործողութիւն. Դարձեալ հիւսիսային մայրաքաղաքումն ենք. պրոֆեսորը արդէն ալեխառն մազերով հիւանդ պառկած է մի աղքատ հիւրանոցի սենեակում. նա տաքութեան մէջ է, նա մեռնում է սպասելով, որ իր կինը Էմման և զաւակները ահա կը հասնեն (նրանք արդէն ճանապարհվել էին Դորպատից). խօսակցութիւնից իմանում ենք, որ Կովկասումն էլ հայ ազգը ապերախտ գտնվեց դէպի մեծ մարդը և նա ստիպված եղաւ թողնել յաւիտեան ազգի ծառայելու ցանկութիւնը։ Եւ պրոֆեսորը մեռնում է ի մեծ ցաւ նրան բոլոր յարգողներին։

Խաղը անցաւ շատ լաւ շնորհիւ պ. Պետրոսեանի և տ. Սիրանոյշի։ Մնացած դերակատարներն էլ իրանց տեղումն էին և աջակցում էին անսամբլին։ Ժողովուրդը բաւականին շատ էր։ Թառայեանին մի քանի անգամ բեմ կանչեցին։

Արշ. Առաքելեան

IV

Անցեալ տարուայ վերջերում մեռաւ անգլիացի յայտնի կօմիկ-ֆանտազիստ Դէն Լընօ։ Յաւիտենական գիշերին մէջ մտնող արտիստը թէև իր ցեղակիցների շրջանակում մեծ հռչակի տէր՝ քիչ ծանօթ էր իր երկրից դուրս։ Որովհետև նա՝ իր միջավայրի բնորոշ արտադրութիւնը՝ նմանում էր այն տարաշխարհիկ բոյսերին և ծաղիկներին, որոնք երբ փոխադրվում են օտար, խորթ հողերի վրայ շատ բան են կորցնում իրանց յատկութիւններից, իրանց բոյրից ու փայլից։ Դէն Լընօ մեռաւ Լօնդօնի մօտ գտնվող իր Կլէֆըն պարկ կալուածքում, 41 տարեկան, մի այնպիսի հասակում, երբ տաղանդը իր ամբողջ կենսունակութեան, իր կատարեալ բեղմնաւորութեան մէջ է։ Դէն Լընօ՝ Լօնդօնի ամբողջ հասարակութեան ծիծաղի անսպառ աղբիւրներից մէկն եղաւ։ Նա փնտռվում էր ոչ միայն պարզ շրջաններից, այլև հոյլայֆից՝ ամենաբարձր դասակարգից։

Դէն Լընօ մուզիկ-հոլլերի արտիստ էր։ Բայց դրա ժողովրդականութիւնը, նրա տաղանդի հմայքը այնքան մեծ էր, որ դրա առաջ բացվում էին նոյն իսկ արքայական պալատի դռները։ Մեծն-Բրիտանիայի ներկայ վեհապետը Դէն Լընօյին յաճախ է հրաւիրել իր արքունիքը, հանդիսատես լինելու համար դրա ծիծաղից թուլացնող ֆանտազիական խաղերին։ Էդուարդ VII իր հիացումը յայտնելու համար նրան նուիրել էր փողկապի մի թանգագին ասեղ։

Դէն Լընօ մի անգլիական մինիստրի չափ ռոճիկ էր ստանում։ Նա թէ մուզիկ-հոլլերում և թէ թատրօնում 25,000 ֆրանկից պակաս ռոճիկ չէր ստանում։ Անգլիացի տաղանդաւոր ֆանտազիստ կօմիկը բնորոշվում էր այն յատկութեամբ, որ նա վերին աստիճանի անկեղծ էր իր խաղի մէջ։ Նա բառացի կերպով ապրում էր իր ներկայացրած անձնաւորութիւններին մէջ։ Նա համարեա ուշադրութիւն չէր դարձնում հանդիսականների վրա և խաղում էր իրա համար և այդ պատճառով էլ նրա ձայնը սովորական խօսակցութեան տոնից չէր բարձրանում երբէք։

Ահա թէ ինչի մէջ էր կայանում Դէն Լընօի ոյժը։ Նա միմիայն իր համոզմունքի, իր խոր ու սուր դիտողութեան շնորհիւ յարուցանում էր ծիծաղի փոթորիկներ, որոնք իր բազմաթիւ հիացողները չեն մոռանայ բնաւ։

Տ. Զաւէն

ՆԱՄԱԿ ՇԱՄԱԽՈՒՑ

Յունվարի 29 ին

Արիստակէս եպիսկոպոս Սեդրակեանի առաջարկութիւնը հաւանութիւն գտնելով Էջմիածնի սինոդից և նրա բարոյական օգտակարութիւնը ի նկատի ունենալով, սինոդը շրջաբերական հրաման է արձակում, պատուիրելով բոլոր առաջնորդներին, այսուհետև պսակվողներից պահանջել վարակիչ վեներական հիւանդութիւնը չունենալու բժշկի վկայական և ապա թոյլատրել պսակվելու։ Սինոդի այդ շրջաբերական հրամանը արձագանգ գտաւ լրագրութեան մէջ և ամենքը ողջունեցին այդ օգտակար գեղեցիկ կարգադրութիւնը։ Երբ այդ հրամանը կարդացվեց Շամախու թեմի եկեղեցիներում, ամենքը համակրանքով վերաբերվեցին հոգևոր իշխանութեան կարգադրութեանը, և առանց որ և է դժուարութեան հէնց այդ օրերում պսակվողները ներկայացրին բժշկի վկայական *)։ Ոչ միայն քաղաքացիները այլ և գիւղացիները սիրով ու յօժարութեամբ կատարում են այդ հրամանը։ Նոյն իսկ վկայական տուող բժիշկները այդ գեղեցիկ կարգադրութեան կրթիչ ու խրատական լինելը բացատրում են վկայական ստացողներին ու մեծ յարգանքով խօսում զանազան տեղերում. նոյնը անում են քահանաները։ Եւ դա ունի իր պատճառները. մեր գիւղերը հետզհետէ մուտք է գործում սպանիչ սիֆիլիս հիւանդութիւնը, տանջում է մահու չափ. բազմանում է անզաւակութիւնը, առաջ է գալիս հիւանդոտ, այլասերված սերունդ, որից ինքն ժողովուրդը, միջոց չը գտնելով առողջանալու, սոսկում զարհուրում է։ Եւ գտնվում են կանայք, որոնք, իրանց ամուսնու մինչև պսակվել վարակված լինելը հաստատելով բժիշկներով և բժշկական խորհուրդով, խնդրում են ամուսնալուծութիւն։

Պարզ է, այդ սպանիչ հիւանդութիւնը մի անգամ մուտք գործելով գիւղերը, պիտի իր ահագին հունձը ունենայ։ Այլ և այլ պառաւական միջոցները անզօր են արմատախիլ անելու հիւանդութիւնը և շատ անգամ դէպի աւելի վատն են տանում, գաւառներում պակասում են մասնագէտ բժիշկները, ուրիշ տեղ, բուժավայրեր գնալու հնարաւորութիւն չունեն, մեծագոյն մասը աղքատութեան պատճառով, և հետևաբար հիւանդութիւնը զօրանալով՝ քայքայում է առողջ գիւղացու ֆիզիքական ոյժերը, անպէտք դարձնում և շինում ընտանիքին մի աւելորդ ծանրութիւն, բեռն և մի և նոյն ժամանակ նրա միջոցով տարածվում է գիւղում ախտը և այսպէս հետզհետէ ծաւալը մեծանում։ Մի կարգադրութիւն, որ պիտի շատ վաղուց լինէր, ինչպէս շատերն են ասում, և որը այժմ լինելով, պէտք էր ամեն կողմից ողջունէին, որովհետև ժողովրդին վտանգից ազատելու մի փրկարար միջոց է. հոգևորական թէ աշխարհական, ամենքը պիտի սիրով վերաբերվէին, բայց դժբաղդաբար, մի քաղաք, որպիսին Բագուն է, և որը Շիրվանի և

*) Կոնսիստորը հաղորդագրութեամբ յայտնել էր տեղական բժիշկներին, որոնք սիրով կատարում են ու վկայականի մէջ գրում ըստ կարգադրութեան Սինոդի։

պատմական անվստահութիւնը. ամեն մի գործ սկսելիս գիւղացիք գոռում են. «կերան, հայ կերան, հիմա էլ կուտեն»։ Բացի այդ պատմական անվստահութիւնից կայ և ներկայ անվստահութիւն. այդ առաջ է գալիս հետևեալ անգիտութիւնից. բարի միտումներով ու ցանկութիւններով օժտված մի մարդ ուզում է մի գեղեցիկ գործ կատարել գիւղում, օրինակ մեղուաբուծութեամբ զբաղվել կատարելագործված ձևով ուրիշներին օրինակ տալու համար. այդ մարդը մասնագէտ չէ և ոչ էլ ծառայած այդ գործում. միայն կողմնակի կերպով լսել է մեղուաբուծութեան մասին, տեսել է նոր ձևի փեթակներ և մեղուաբուծութեան մի քանի գրքեր կարդացել։ Անփորձ ու սկսնակ լինելով՝ գործը փչացնում է, որին նպաստում են և այլ արտաքին անաջող պայմաններ. այդպիսով նա լաւի փոխարէն վատ օրինակ է տալիս, անվստահութիւն առաջ բերում։ Բերենք և մի ուրիշ օրինակ, դէպք, որ մի քանի տեղերում էլ պատահել է։ Մուկը սկսել է ցանքերը փչացնել. կառավարութիւնը կարգադրել է դեղով ոչնչացնել, բայց գուցէ պատահմամբ դեղը վատ է եղել կամ գործածողը անտեղեակ գտնվել, որով մկան առաջը չէ առնվել. այդ անաջողութեան լուրը տարածվում է արդէն գիւղից գիւղ, գաւառից գաւառ, ծաղրի առարկայ դառնում։ Այդպիսի գործերը կամ պէտք է կատարել պատրաստութեամբ ու հիմնովին սկսել, կամ երբեք չը սկսել։ Մեր գիւղերում ոչ մասնաւոր և ոչ հասարակական խոշոր ձեռնարկութիւններ համարեա չեն սկսվել, համարեա եմ ասում, որովհետև մասնաւորներ կան, օրինակ խանութ, փուռ, բաղանիս և այլն. մասնաւոր ձեռնարկութիւնները շուտով կը բազմանան ու կընդհանրանան։

Շատ թէ քիչ խելացի ու բանիմաց, բարի սրտի ու ազնիւ հոգու տէր մարդու խնական պարտականութիւնն է ներկայումս աջակցել առաջացնելու հասարակական ձեռնարկութիւններ. հասարակական կեանքն է, նրա խմբական ձեռնարկութիւններն են մենակ բնականը ու օրինակելին, ուր ամենքն են աշխատում, ամենքին էլ հաւասար բաժին է ընկնում։ Պէտք է շտապել, քանի որ մեր կեանքը գիւղերում անցողական շրջանի մէջ է. նա հակված է դէպի անհատականը և այդ ուղղութեամբ էլ կը գնայ, պէտք է խմբական ուժով դիմադրել և այլ ուղղութիւն տալ։

Ներկայ րոպէն, ասացի, ամենից յարմար ժամանակն է ընկերական, խմբակցական կեանք ու ձեռնարկութիւններ սկսելու առանձնապէս գիւղերում։ Եւ, յիրաւի, դիտեցէք այդ տեղի կեանքը։ Գիւղացին երկրագործութեամբ է զբաղվում, ցանք է անում, բայց հողը նրա ուտելու հացը լրիւ չէ տալիս. նա գնում է ոչ միայն ցանելու, այլ և ուտելու հաց, իսկ դրա համար փող է հարկաւոր, նա տաւար և ոչխար է պահում, բայց այն չափով, որ հազիւ իր ուտելիք իւղեղէնն է հանում. նա իր ընտանիքը զրկում է, երբ շուկա է հանում կովի կամ ոչխարի արդիւնքը. անասուն պահել շատ չէ կարող նա, որովհետև ամառը արօտատեղի չը կայ, ձմեռը յարդ ու խոտ. գիւղերում քչերն են ապահով լինում խոտի ու դարմանի կողմից. շատերը ծախու են առնում, դա էլ փող է պահանջում։ Ընտանիքի մերկութիւնը ծածկելու համար շոր է հարկաւոր, տան լուսաւորութեան համար նաւթ, դրանց վրա աւելացրէք հարկերը, տան անհրաժեշտ այլ կարիքները, չը հաշւելով հարսանեկան ու ուրիշ անձոռնի սովորութիւնների վրա դրած ծախքերը, կը ստանաք մի վիճակ, երբ գիւղացին ամեն մի քայլում դիմում է փողին։ Ահա այս դրութիւնն է ստիպում գիւղացուն գնալ քաղաք, փրկութիւնը այդտեղից սպասել. չը կայ այժմ մի հայ գիւղ, որի երիտասարդութեան մեծամասնութիւնը քաղաքներում քարշ չը գայ։

Այսպէս տեսնում ենք, որ հողագործութիւնը, անասնապահութիւնն ու արհեստը ներկայ պայմաններում չեն փրկում գիւղացուն. նա օրէցօր աղքատանում է ու դիմում քաղաք, շատացնում բանուորների թիւը. իսկ դրա հետեւանքը լինում են անձնական առողջութեան քայքայումն, ընտանիքի, օջախի խախտումը ու վարակումն նոր քաղաքային ախտերով, նոր ծնող սերունդի ցաւագարութիւնն ու ոչնչացումն։ Գիւղերն արդէն սկսել են քաղաքակրթված ախտերով բռնվել. շատ չի անցնի, խորտակիչ, ազգերի հիմքը խախտող այդ ախտերը իրանց ամբողջ ցանցով կը ծածկեն մեր գիւղերը։ Ուրեմն հարկ կայ ժամ առաջ շտապել միջոց տալու գիւղացուն չը գնալ քաղաք։ Այդ կը լինի, երբ երկրագործութիւնն ու անասնապահութիւնը այլ կերպարանք կը ստանան մեր գիւղերում, երբ այդ զբաղմունքի նոր յարմար եղանակներն ու գործիքները տարածվեն այդ տեղերում, երբ արհեստները զարգանալով դրանց արտադրած հում նիւթը կարդինագործեն ու կարտահանեն, մի խօսքով երբ գիւղացին իր զբաղմունքով բաւարարութիւն կը տայ իր առօրեայ կարիքներին ու հոգսերին։

Մեր գիւղացին դեռ բոլորովին չէ կարվել հողից և ոչ էլ յոյսն է կորցրել. օտարութիւն դիմողը դժկամակութեամբ է գնում, դեռ չէ սովորել օտար կեանքին, նրա համար սովորական բան չէ այդ. ընդհանուր առմամբ վեր առած, չը հաշւելով բացառութիւնները, նա համարեա արտասուքով է բաժանվում ընտանիքից և հրճուանքով վերադառնում հայրական տունը, և միմիայն անողոք կարիքն է նրան մղում օտարութեան գիրկը. պարզ է, որ բաւարար զբաղմունք ունեցողը քչով էլ գոհ կը լինի տանը մնալ. ուրեմն ներկայ րոպէն ամենայարմարն է գիւղացուն կապելու հողի և հայրենի օջախի հետ, երբ նա դեռ չէ սառել այդ հողից և չէ ընտելացել օտար կեանք վարելուն։

Տուէք և սովորեցրէք նրան միջոց, իր կարիքները լցուցանելու չափ զբաղմունք, նա հայրենի օջախի սիւնը կը դառնայ, նոր առողջ սերունդի պատճառը։ Այդ նպատակով կազմակերպվելու են ընկերութիւններ գիւղացու կօպէկները խնայելու, առօրեայ գործածութեան համար էժանագին իրեր հայթայթելու, արհեստներ տարածելու, երկրագործութեան, անասնապահութեան, մեղուաբուծութեան, շերամապահութեան գործիքներ ընդհանրացնելու և մշակված ապրանք արտահանելու և այլն և այլն։

Սակայն ո՞վ է լինելու ձեռնարկողը, սկսնակը և մասնակցողը. ամենքը, ով ոյժ ունի մտաւոր ու նիւթական, նա պարտաւոր է. սա բոլորին է վերաբերում, բոլորի շահն է այստեղ. քաղաքացին անգէտ կը գտնվի, եթէ խուսափէ, որովհետև կազմակերպութեան դէպքում ամենից շատ նա է տուժելու, եթէ չը մասնակցէ նրա եկամուտի աղբիւրն է կտրվելու. նրա շահը պահանջում է, որ նա ևս մասն ունենայ այդ հասարակական կեանքում։

Յիրաւի, նախաձեռնող դերը կարող է ստանձնել քաղաքացին իր նիւթական միջոցով և գաւառական կրթված երիտասարդութիւնը իր գիւղական կեանքի հմտութեամբ ու տեղեակ լինելով և իր գիտութեան պատրաստութեամբ։

Ղարախան

Ղարաբաղի գիւղերին այդ սպանիչ հիւանդութեան մեծ մասամբ ենթարկուած է, այսօր մի տեսակ ընդդիմանալու ցոյցեր է անում։ Բազմաթիւ ամբողջ հայ հոգեւորականութիւնը, որոնց մէջ կան դպրոցաւարտներ, աչքը բարոյի համար մեջանակ տատղղանոր, երկար տարիներ ուսուցչութիւն, նոյն իսկ Թեմական տեսչութիւններ անողներ, գրականութեան մէջ իրանց անը բոլոր հեղինակներ, արտասահմանեան համալսարաններում լսողներ, երկար տարի երգարաններում հրապարակութեամբ ժողովրդեան ծանօթ անձինքներ, և անա այդ շատից քչից կրթութիւն ունեցող քահանաները զասը մի խնդիր է տալիս Թեմական առաջնորդին քաղաքականի բարոր և սպառնալիքի բրոն տակ, ու խնդրում է մինչև մեծ պաս, մինչև պատկերի վերջանալը թոյլատրել վերացական չը պահանջել, որպէս զի հնարաւորութիւն ունենան այդքան միջոցում ժողովրդին ծանօթացնելու հրամանի հետ, խօսելով թէ եկեղեցում և թէ դուրսը։ Որպիսի լուրիալ։ Միթէ հէնց առաջին օրը չէին կարող կարդալ թեմական առաջնորդի կոնդակատորիային արած առաջարկութիւնը, և միթէ հնարաւոր չէ, որ և նոյն օրը, նախ քան հրամանի ընթերցումն, մի ծանուցումով նախօրօք ժողովրդին, բացատրելով այդ կարգադրութեան լաւ կողմեր ունենալը և ապա եկեղեցու բեմից կարդալ հրամանը, որ ընդ ամենը կէս ժամից գործ է։ Ինչևէ չէ, բայց այդ դժուարացնում են անդամն Մենք չգիտենք հոգևորական առարկայում լուրերին, բայց, դժբաղդաբար, երբ հաստատ մերբերից անդիկացանք, Զանգինք ապաւած, Թէ հնչելու այդ բէհը շատ կրթութիւն ունեցող քահանայական դասն է առաջ գալիս ազդերների առաջ բերելու, այն ինչ խնդրի պարզ առաջացման խօսք պիտի նպաստէր...

Մի վարդապետ

ՆԱՄԱԿ ԴՈՒՌԱՑԻՑ

Յունվարի 23-ին

Մեր օրերը Ալխաևում վախճանվեց մօտ 55 տարեկան հասակում Գրիգոր քահանայ Տէր-Գրիգորեան... 1870 թուին... 5—10 ... Տէր-Գրիգորը մօտ 25 ... Զեռնադրվելով

կանների վերջում քահանայ՝ Տէր-Գրիգորը խակոյն նպատակ դրեց Ցարսկիէ-Կոլօդցի աւանի հայոց եկեղեցին շինելը, որ և շուտով իրագործվեց։ Եկեղեցու շինութեան համար հանգուցեալը շրջեց զանազան տեղեր փող հաւաքելու համար ժողովարարութեամբ։ Ապա ութսունական թուականների վերջում հանգուցեալի յորդորմամբ Արտեմ Օթարեան Ցարսկիէ-Կոլօդցի հայոց եկեղեցու բակում իր հաշւով կառուցեց դպրոցի համար գեղեցիկ շինութիւն մօտ 2500 րուբլի արժողութեամբ. Սրանից յետոյ հանգուցեալը մտածեց ծխական դպրոցի համար միջոցներ որոնելու։ 1893 թ. աշնան Ցարսկիէ-Կոլօդցիում բացվեց դպրոց, որը յանձն առաւ պահպանել իր հաշւով նոյն Օթարեանը։ Դպրոցը գոյութիւն ունեցաւ մինչև հայոց դպրոցների ընդհանուր փակումը, սակայն այդ երեք տարվայ ընթացքում էլ նա կարողացաւ արտադրել հայախօս մանուկների մի փոքրիկ խումբ։

Իր կեանքի վերջին տարիները հանգուցեալը ցանկանում էր Տիրաանի գիւղում, որը կենտրոն է Մաչխանի գաւառամասի, շինել հայոց եկեղեցի, սակայն այդ ծրագիրը նրանից անկախ պատճառներով չիրագործվեց։ Նասմխաբիի ուխտաւորները շատ չարչարվում էին ջրի հեռաւորութեան պատճառով։ Տէր-Գրիգորի յորդորմամբ բարուաբնակ սղնախեցի Լևոն Մելիք-Նուբարեան իր հաշւով անց կացրեց աղբիւր եկեղեցու բակում։

Հանգուցեալը ինքնուս էր։ Թուցէ աւելի լուրջ կրթութիւն ունենալով՝ նա կարողանար աւելի լայն գործել, սակայն այն, ինչ շինեց նա, որպիսի օրինակ նա հանդիսացաւ, դրանից էլ շատ երախտապարտ պէտք է լինենք։ Տէր-Գրիգորը հաւատացեալ և համոզմունքի քահանայ էր բառիս ընդարձակ իմաստով։ Նա շինում էր և ոչ քանդում, նա եկեղեցի կոչողներին չէր հովանաւորում, իր վարք ու բարքով ժողովրդին չէր գայթակղեցնում։ Հանգուցեալը ֆանատիկաբար մոլեռանդ պաշտպան էր մեր ազգային և եկեղեցական դարևոր աւանդութիւնների, որի համար ժողովրդից շատ սիրված էր։

Յ. Գրիգորեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Մշակի» ներկայ համարը բաղկացած է $1^1/_2$ թերթից։

—

Ռուսաց կայսերական տեխնիկական Ընկերութեան նիստը Վ. Ի. Կովալեվսկու նախագահութեամբ միաձայն ընդունեց հետևեալ որոշումը. «Յունվարի 29 ի ընդհանուր ժողովը, ի նկատի առնելով ռուսական արդիւնաբերութեան կրած ցնցումը, որ կախված է թէ ռուսական կեանքի ընդհանուր անկանոնութիւնից և թէ մեր բանւորի իրաւազուրկ վիճակից, ի մեծ վնաս մեր երկրի տեխնիկայի և արդիւնագործութեան առողջ զարգացմանը՝—գտնում է, որ ռուսական կայսերական տեխնիկական Ընկերութեան վրա բարոյական պարտք կայ անյապաղ առաջին տեղը տալ բանւորական հարցի ուսումնասիրութեան՝ իր բոլոր ընդհանուր ժողովներում և ստորաբաժանումներում, և ընդհանրապէս նպաստել նրան ամեն տեսակ հնարաւոր միջոցներով։ Այդ միջոցներից ամենաէականն է շուտափոյթ հրաւիրել բանւորական հարցի համար համառուսական ընդհանուր ժողով՝ աշխատանքի, դրամագլխի և գիտութեան ներկայացուցիչներից բաղկացած։ Խոստովանվելով, որ ներկայումս գոյութիւն ունեցող հրապարակայնութեան արգելքը, տեղափոխութեան ազատութեան սահմանափակումը և ժողովների դէմ ճնշումը անհնար են դարձնում բանւորական հարցի արդիւնաւոր և բազմակողմանի մշակումը, ժողովս անպայման անհրաժեշտ է համարում անյապաղ իրականացնել ժողովներում և մամուլում այդ հարցի իրական քննադատութեան լիակատար ազատութիւնը, նոյնպէս և ուրիշ երաշխաւորութիւններ, որոնց վրա յաճախակի պնդել են հասարակական ժողովները և հիմնարկութիւնները, որոնց թւում և զանազան մասնագիտութիւնների տէր բոլոր ինժեներների 1904 թւի դեկտեմբերի 5-ի ընդհանուր ժողովը»։ Ընկերութեան ընդարձակ դահլիճը լիքը լցված էր ժողովրդով և ժողովականներով։ (Н. Д.)

—

Մեզ խնդրում են տպագրել Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան «երեխաների ձրի և էժանագին ճաշարանի» օգտին 1904 թ. դեկտեմբերի 28 ին կայացած մանկական հանդէսի հետևեալ հաշիւը։ Մուտք — տոմսակների վաճառումից 236 ր. 90 կ. կանանց բարեգործական ուսումնարանի աշակերտուհիների մուտքից 20 ր. 40 կ. ստացված է պրէմիա 30 ր. —խաղալիքների վաճառումից 52 ր. 55 կ. կոնֆետի—26 ր. 35 կ. խմորեղէն—17 ր. 20 կ. ընծաներից 51 ր. 41 կ. յետ վերադարձրած խաղալիքներից 8 ր. 50 կ. Արտիստական ընկերութեան յայտարարութիւնների համար 9 ր. 35 կ. ընդամենը 452 ր. 66 կ. Ծախս. Արտիստական ընկերութեան դահլիճի և օրկեստրի վարձ 150 ր. դրօշակներին—30 ր. յայտարարութիւններին 16 ր., աֆիշաների հանդէսի ծրագրի տպելու և աֆիշաները, կպցնելու 18 ր. 50 կ, ժետոններին 20 ր. մարկաների—6 ր. 67 կ., ծառաներին 5 ր. 40 կ. խաղալիքներին—28 ր. 50 կ., ընծաներին 34 ր. 72 կ. դիմակներ և գրքեր 6 ր. 98 կ. պատրաստութիւն դրօշակային գնացքի 3 ր. 15 կ. կոնֆետ 6 ր. 10 կ. խմորեղեն և այլն 4 ր. ընդամենը 320 ր. 02 կ., զուտ արդիւնք մնաց ճաշարանի օգտին 122 ր. 64 կ. փող և մօտ 10 ր. դրօշակներ և զանազան խաղալիքներ։ Բարեգործական ընկերութեան վարչութիւնը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը, բոլոր այն տիկնանց և օրիորդներին որոնք աջակցեցին հանդէսի ժամանակ կիօսկներում, մասնակցեցին երեխաների խաղերի և հանդիսաւոր գնացքի ժամանակ, և առ հասարակ նպաստեցին հանդէսին աւելի փայլ տալու, նմանապէս նրանց, որոնք նուէրներ տուին փողով կամ առարկաներով և հանդէսը կազմակերպողներին։

—

Թիֆլիսի քաղաքային ձայնաւոր պ. Դոլուխանեանցը անցեալ դեկտեմբերի 12-ին խորհրդին ներկայացրած իր յայտարարութեամբ առաջարկում է քաղաքին շինել լողարան քաղաքացիների համար։ Քաղաքային վարչութիւնը լսելով այդ յայտարարութիւնը, համաձայնվեց նրա հետ և ընդունեց քաղաքային ինժեների ներկայացրած նախահաշիւը, որով պահանջվում է վերոյիշեալ նպատակի համար 6000 րուբլի։ Այդ վճիռը ներկայացված էր ֆինանսական յանձնաժողովի եզրակացութեան։ Վերջինս՝ փետրվարի 4-ի նիստում իր համաձայնութիւնը յայտնելով վարչութեան վճռին, մի և նոյն ժամանակ ցանկութիւն է յայտնել, որ լողարանը տրվի կապալով, կարկատանները թողնել կապալառուի հաշւին և գին նշանակելն էլ թողնել վարչութեան կամքին։

—

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան կից ֆինանսական յանձնաժողովը իր համաձայնութիւնը յայտնեց քաղաքային վարչութեան այն վճռի վերաբերմամբ, որով վարչութիւնը որոշել էր կենսաթոշակ յատկացնել քաղաքային Միքայէլեան արհեստաւորաց դպրոցի ձուլարանի վարպետ Շլիֆին, որը ամբողջ 20 տարի հաւատարիմ ծառայելով դպրոցում, այսօր ծերութեան և անկարողութեան պատճառով հրաժարական է տալիս պաշտօնից։ Կենսաթոշակ է նշանակված նրան 600 ր. տարեկան։ Այս որոշումը կը ներկայացվի քաղաքային խորհրդին։

—

Երկրագործութեան մինիստրութեան ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, Բագւում գործադուլների ժամանակ առաջացած հրդեհներից ընդհանուր վնասը հասնում է $1^1/_2$ միլիօն րուբլու։

—

Կոմս Ա. Ա. Բոբրովսկին, հրաժարվելով լինել Պետերբուրգի ազնուականութեան լիազօր ներկայացուցիչ Կարմիր Խաչի մէջ, յայտնել է Պետերբուրգի ազնուականութեան ժողովում, որ Կարմիր Խաչի մէջ աշխատում են ամեն ինչ ծածկել անյայտութեան քօղի տակ, ամեն ինչից ստեղծում են մի գաղտնիք և որ չափազանց դժուար է գործել հրապարակայնութեան բացակայութեան պատճառով։ Այդ փաստերը հաստատեց և բարոն Կորֆը։ (Н. Д.)

—

Այս տարի եւս, ինչպէս և եղաւ անցեալ 1904 թւին, Պետերբուրգի զինուորական բժշկական ակադեմիան մտադիր է ուսանողների արագացրած քննութիւն կատարել, այսինքն աւարտական քննութիւնները կատարել կրճատ և աւելի շուտ։ Դրանցից 70 հոգի նորաւարտներ, իբր պետական ստիպենդիատներ, ծառայելու են զօրքերի մէջ։ (Р. Инв.)։

—

Հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրութիւնը հաստատել է արդէն երկաթուղային բանւորների համար նոր նշանակված վարձերը, նոյնպէս և օրական ստանա իք ճամբու ծախքը և ուտելիքը, երբ բանւորն ուղարկվում է իր բնակավայրից հեռու աշխատելու։ Այդ վարձագներից առաջինը հնից աւելի է 20°/₀-ով, իսկ երկրորդը՝ 15°/₀-ով։ Բացի դրանից նպաստների նոր չափեր են սահմանված. երեխայ մկրտելու դէպքում տրվում է 12 ր. նպաստ, բանւորին թաղելու համար՝ նրա մի ամսվայ վարձագինը, կինը հայրը կամ մայրը թաղելու դէպքում՝ բանւորի ստացած ամսագնի կէսը, իսկ երեխային թաղելու դէպքում՝ 10 րուբլի, եթէ երեխան 15 տարեկանից մեծ չէր և դեռ բանւոր չէր։ (Русь)

—

1904 թւի դեկտեմբերի 12-ի Բարձրագոյն ուկազում մատնանիշ էր արված գեմստվօների և քաղաքների ինքնավարութիւնները բարելաւելու և ընդարձակելու հարցը։ Այժմ մայրաքաղաքի «Слово» լրագիրը հաղորդում է, որ այս օրերս պետական խորհրդում կազմակերպվելու է մի յատուկ յանձնաժողով Բարձրագոյն ուկազի այդ ցուցումովը զբաղվելու։ Խորհրդի նախագահը իբր թէ լինելու է ինֆանտէրիայի գեներալ Դուրնօվօն, իսկ անդամները լինելու են պետական խորհրդի մի քանի անդամներ, սէնատօրներ, ներքին գործերի և արդարադատութեան մինիստրութիւնների ներկայացուցիչները. ասում են, որ մտադրութիւն կայ հրաւիրելու խորհրդին մասնակցելու մի քանի մեծ քաղաքների քաղաքագլուխների և նահանգական գեմստվօների ուպրավաների նախագահներին։

—

Պետերբուրգի հոգևոր ակադեմիայի ուսանողները խնդիր էին ներկայացրել ակադեմիայի վարչութեանը, որ դպրոցական պարապմունքները դադարեն։ Այդ խնդիրը տրվել է բոլոր պրօֆէսօրների ժողովի քննութեանը, և ակադեմիայի վարչութիւնը վճռաբար մերժեց ու վճռեց ուրիշ տեսակ միջոցների դիմել։ Ակադեմիայի ռէկտորի առաջարկով՝ ուսանողների մէջ կազմվեց 52 հոգուց բաղկացած մի փոքրիկ փոքրամասնութիւն, որը ցանկութիւն յայտնեց պատասխօսութիւններ լսելու, բերելով հետևեալ պատճառաբանութիւնները. 1) որ իրանք հասարակական հարցերում ձեռնհաս կամ կօմպէտէնտ չեն։ 2) որ ակադեմիայում դասախօսութիւնները դադարելով, Ռուսաստանի ընդհանուր կուլտուրական մակերևոյթը կը ցածրանայ. 3) որ գործելու այդ եղանակը համապատասխան չէ ակադեմիայի աւանդութիւններին և սկզբունքներին։ Յունվարի 29-ին ռէկտորն առաջարկում է ուսանողներին հետևեալ պայմանները. 1) որ ուսանողներից նրանք, որոնք համաձայն չեն, գրաւոր յայտարարութիւն տան. 2) որ այն ուսանողները, որոնք իրանց որոշումից չեն կարող յետ մնալ, խնդիր տան դպրոցից արձակվելու մասին 3) որ խնդիր չը ներկայացնողները կը համարվեն վճռին համամիտ և կարձակվեն վարչական կարգով։—Խնդիրներ տալու վերջնական պայմանաժամը յունվարի 31 է։ (Русь)

—

ԲԵՐԴՈՒՍԻՑ (Կարսի շրջան) մեզ գրում են. «Պաշտօնով գտնվում էի մեր հարևան Կալկոս և Ագարակ գիւղերում. երկու գիւղերումն եւս տարածված է մանուկների մէջ կարմրուկ-ծաղիկ վարակիչ հիւանդութիւնը։ Ագարակում արդէն զոհ են գնացել այդ հիւանդութեան 4 երեխայ, իսկ Կալկոսում առ այժմ մի 14 տարեկան օրիորդ։ Կալկոս գիւղում վերջացած է անասունների միջից ժանտախտը։ Այսօր լուր հասաւ գիւղս, որ Ռուս-Թիւրքական սահմանի վրա ապրող քիւրդերը, որը ցերեկով վրա են տալիս Բերդուսին պատկանող «Քոքեր» կոչված ձմերանոցում արածող ոչխարի հօտի վրա, չեն կարողանում աջողացնել հօտը ամբողջապէս տանել, միայն փախցնում են դէպի Թուրքիա 6 ոչխար։ Ոչխարատէրերը գնացին բողոքելու ուր հարկն է...»

—

ՕԼԹՈՒՑ մեզ հաղորդում են. Ինչպէս աւանումս այնպէս և շրջակայ շատ գիւղերում բաւական ժամանակ տարածված է ժանտախտ ցաւը անասունների մէջ և աւերումներ է կատարում։

—

ԽՈՐԻԿ գիւղից (Կարսի շրջան) մեզ գրում են.—«Խօրիկում ապրում են 12 տուն հայեր (170 հոգի)։ Վարելահողի սակաւութեան պատճառով, մեծ մասը դիմում են պանդխտութեան որ մի կտոր հաց վաստակեն և իրանց ընտանիքը կառավարեն. այս պանդուխտները անցնում են Թիֆլիս, Խարկով և Ղրիմի զանազան անկիւնները և պարապում են հացագործութեամբ։ Խօրիկ գիւղը չը կարողանալով պահել իրանց սեփական քահանան, Բերդուսից

սար ու ձոր, անտառ ու քար անցնելով՝ գնում են, նրանց հոգևոր պէտքերը հոգալու»։

—

ՇԱՄԱԽՈՒՑ մեզ գրում են. «Համաձայն որոշման զինուորական դատարանի, յունվարի 31-ին, առաւօտեան 7 1/2 ժամին, կախաղան բարձրացրվեց Գեօզչայի գաւառի բնակիչ, յայտնի աւազակապետ—Հէյդար Սադուլլաօղլի։ Այդ չարագործը իր կեանքում եղել է մի քանի տասնեակ ընտանիքների անբաղդութեան, նոյն իսկ ոչնչացման պատճառ։ Միայն վերջերս աջողվում է ոստիկանութեան ձերբակալել եղեռնագործի և յանձնել արդարադատութեան ձեռքը, որը որոշում է մահվան պատժի ենթարկել նրան, կախաղան բարձրացնելով։ Բանտում մինչև վերջին օրը, կախաղանի մօտ, նոյն իսկ այն րօպէին, երբ Թոկը պարանոցն էր ձգում դահիճը, նա ուրախ էր, խօսում էր բանտարկեալների հետ և ծիծաղում, որոնցով ցոյց էր տալիս իր անվախութիւնը և արհամարհանքը դէպի մահը և այդպէս սառնասրտութեամբ էլ ընդունեց իր բաժակը»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Կորուստները մի տարի պատերազմի ժամանակ։ Անգլիական «Daily Mail» լրագիրը, տալով պատերազմի, կռիւների, յաղթութիւնների և պարտութիւնների գումարը, մի և նոյն ժամանակ տալիս է մարդկանց, դրամների և ռազմամթերքի կորուստների գումարը։ Ցամաքի և ծովի վրա կորածների թիւը շատ մեծ է և հասնում է 240,000-ի, վիրաւորված և սպանված։ Եթէ ի նկատի ունենանք, որ Պորտ-Արտուրի համար մղված կռիւներում սպանվածների թիւը համեմատաբար շատ մեծ է, և աւելացնենք դրա վրա պատերազմական և փոխադրական նաւերի ջրասուզման ժամանակ խեղդվածների թիւը, կարելի է միայն մեռածների թիւը հաշւել մօտաւորապէս 40,000 հոգի։ 200,000 հոգի վիրաւորեալներից 40,000 բոլորովին անպէտք են դարձել ծառայութեան համար. մեծ մասը վերադարձել է կազմի մէջ, մնացածները ընդունակ են վարել միայն պահակային ծառայութիւն։ Եթէ իբրև չափ ընդունել Լեաօեանի մօտ սպանված և վիրաւոր օֆիցէրների տոկոսային յարաբերութիւնը դէպի այդ պատերազմում սպանվածների և վիրաւորների ընդհանուր թիւը, կարելի է հաշւել, որ կազմից ընդմիշտ կամ ժամանակաւորապէս դուրս են եկել 7800—8000 օֆիցէրներ։ Շտաբ-օֆիցէրներ ռուսները կորցրել են մինչև 8 գեներալ և 1 ծովապետ, այդ թւում կոմս Կելլէրը և գեներալ Կոնդրատենկօն, իսկ 8 գեներալ և 4 ծովապետ անձնատուր եղան Պորտ-Արտուրում։ Բացի դրանից շատ ռուս գեներալներ վիրաւորված են, հաշւելով և գեներալ Միշչենկօն։

Ճապոնացիները մինչև այսօր, որքան յայտնի է, կորցրել են ընդամենը երկու գեներալ։ Քանի ճապոնական հրամանատարներ են վիրաւորված, դժուար է ճշդութեամբ որոշել, որովհետև ճապոնացիները թագցնում են իրանց կորուստները։ Մանջուրական կռիւներում ճապոնացիները կորցրին 57,250 սպանված և վիրաւոր և 600 գերի. ռուսները—111,000 սպանված և վիրաւոր և 3,483 գերի։ Պորտ-Արտուրում ճապոնացիները կորցրել են 55,900 սպանված և վիրաւոր, ռուսները—11,400 սպանված և վիրաւոր և 32,000 գերի, ծովի վրա ճապոնացիները կորցրել են 1779 և ռուսները 2527 հոգի։

Ռազմամթերքի կորուստները ճիշդ թուանշաններով ցոյց տալ շատ դժուար է. յայտնի է միայն, որ ռուսները կորցրել են 820 թնդանօթ, իսկ ճապոնացիները միայն 15-ը, այնպէս որ ռուսների կորցրած թնդանօթների արժէքը 5 միլիօն րուբլուց աւելի է։ Այդտեղ պէտք է հաշւել և ծախքերը ռումբերի, զէնքերի, վերակապ իրերի համար։ Եթէ և Պորտ-Արտուրի բերդը հաշւենք ռազմամթերք, ուրեմն նրա անձնատուութիւնը պէտք է համարել կորուստ, գոնէ կէս միլիարդ րուբլու, թէև, ի հարկէ, այդպիսի կորուստները դժուար է վերածել դրամի։

Նաւեր մինչև այժմ ոչնչացրված են 7 ռազմական (չը հաշւելով գինաթափված «Ցեսարեվիչը»), արժողութեամբ 80,000,000 րուբլու. 13 կրէյսէր ամեն տեսակի, արժողութեամբ 60,000,000 րուբլու. բացի դրանից, շատ ուրիշ նաւեր, թնդանօթանաւեր, ականակիրներ, ական-կոտորիչներ, շոգենաւեր և փոխադրող, ածխային նաւեր—նոյնպէս մօտաւորապէս 60,000,000 րուբլու։ Ուրեմն, ծովային կորուստները կազմում են 200 միլիօն րուբլի, որից 160 միլիօնից աւելին բաժին է ընկնում Ռուսաստանին։

Որքան կանխիկ փող է ծախսված պատերազմի վրա։ Այդ հարցին պատասխանել դժուար է։ Ճապոնիան պատերազմական նպատակների համար կնքել է ներքին փոխառութիւն 280,000,000 րուբլու, բացի դրանից Ամերիկայում և Անգլիայում փող է առել մինչև 220 միլիօն, ուրեմն մինչև 1/2 միլիարդ։ Ռուսաստանը փող է վերցրել արտասահմանում մօտ 570 միլիօն, իսկ ներքին փոխառութիւնը տուել է 150 միլիօն, ընդամենը 720 միլիօն, բայց ենթադրում են, որ, իրօք, աւելի շատ է ծախսված։ Հէնրի Ժերմէն, «Crédit Lionnais» բանկի տեսուչը հաշւել է պատերազմական ծախքերը անցեալ տարվայ Ռուսաստանի համար 880 միլիօն րուբլի, իսկ Ճապոնիայի համար—480 միլիօն։ Եթէ Ճապոնիայի համար հաշւենք 500 միլիօն, իսկ Ռուսաստանի համար—900 միլիօն, դա կը լինի մօտաւորապէս պատերազմական ծախքերի ճիշդ թուանշանը։ Հաշւելով պատերազմի առաջին տարում ծովային կորուստների արժէքը մօտաւորապէս 200 միլիօն, կը ստանանք 1,600,000,000 րուբլի պատերազմական ծախք, որից 1,000,000,000 րուբլի Ռուսաստանին է բաժին ընկնում։ (Новости)։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

2 փետրվարի

ՄՕՍԿՎԱ, 4 փետրվարի։ Այսօր չորրորդ ժամի սկզբին Կրէմլում Նիկոլսկի դռների մօտ սպանվեց Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալէքսանդրովիչ կառքի մէջ գցված ռումբով։ Մեծ Իշխանի մարմինը կտոր կտոր եղաւ։ Կառապանը վէրքից շուտով մեռաւ։ Սպանողը «պադդեօվկա» ունէր հագած։ Առ այժմ բռնված են երեքը։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ, 3 փետրվարի։ Պատգամաւորների ժողովը ընդունեց որոշում՝ քննելու համար «Ստանդարտ Օյլ Կօմպանիի» գործունէութեան եղանակը։ Րուզվէլտ համապատասխան հրահանգներ տուեց պրօկուրօրին։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Հեղինակաւոր շրջանները չեն ծածկում, որ Թիւրքաց պատերազմական պատրաստութիւններն ուղղված են Բօլգարիայի դէմ, ի նկատի ունենալով բօլգարական կառավարութեան գրգռող գործունէութեան եղանակը, որը շարունակում է պատուիրել արտիլէրիա ու ռազմամթերքներ։

ՍՕՖԻԱ։ Ֆրանսիական դեսպան Կօնստան անցաւ դէպի Պարիզ։ Նրա ուղևորումը կապ ունի Բ. Դրան մերժման հետ՝ փոխառութիւն անել ֆրանսիական դրամատէրերից և թնդանօթներ պատուիրել Կրէզօի գործարաններին։ Բօլգարական լրագիրները երկիւղով են խօսում թիւրքական պատրաստութիւնների մասին։

ՊԱՐԻԶ, 4 փետրվարի։ «Պտիտ Րէպիւբլիք» հրատարակեց, որ Նախագահ Լուբէն ի կատար կածէ իր վրա դրված պարտականութիւնը մինչև պայմանաժամի վերջը, բայց չի խնդրի վերանորոգելու մասին։ Լուբէի գործունէութիւնը կը վերջանայ 1906 թւի յունվարի 5-ին։

ՎԻԵՆՆԱ։ Ֆրանց-Յօզէփ կայսրը շուտով կընդունի Անդրաշիին։—«Մօրնինգ Լիբէր» յայտնում է, որ անգլիական կառավարութիւնը դիտաւորութիւն ունի փոխել Գիբրալտարի վարչութիւնը, որը զինուորական կայարանից կը վերածվի ծովային կայարանի ծովապետի հրամանատարութեան ներքոյ։

ՑԱՐՍԿՕԵ-ՍԵԼՕ։ Այստեղ ժամանեց Պրուսական Լէօպօլդ պրինցը։ Կայարանում նրան դիմաւորեցին Թագաւոր Կայսրը և Մեծ Իշխանները. պրինցը գնաց Ալէքսանդրեան պալատը, ուր ընդունվեց երկու Թագուհի Կայսրուհիներից, և ապա գնաց Մեծ պալատը, ուր նրա համար սենեակներ են պատրաստված։ Ի պատիւ հիւրի Ալէքսանդրեան պալատում կայացաւ ընտանեկան նախաճաշ։

ԲԵՐԼԻՆ։ Բիւլօվ ընդունեց սըր Բարկլային և երկարատև խօսակցութիւն ունեցաւ նրա հետ։

ՖԼՕՐԷՆՑԻԱ։ Խորհրդական կէրնէրի մէս սիան անաջողութիւն ունեցաւ։ Փաստաբան Մատտարօնի, որպէս կէրնէրի ներկայացուցիչ, գնկուցում կը ներկայացնէ սաքսօնական թագաւորին։—Ամուսնուց անջատ ապրող կոմսուհի Գվինչարդինի դիտաւորութիւն ունի գանգատ տալ կոմսի դէմ ամուսնական հաւատարմութիւնը խախտելու համար։

ՎԻԵՆՆԱ։ Նախկին մինիստր-նախագահներ Սէլլի և Վէկերլէի ունկնդրութիւնները անհետևանք մնացին։ Նրանք դէմ էին բաժանման մաքսային տեսակէտից։

ՏՕԿԻՕ, 4 յունվարի։ Ճապօնիան իր առաջ տեսնում է որոշ նպատակ, որին հասնելու համար նա պատրաստ է ամեն զոհաբերութիւն անել, թէ կեանքով և թէ փողով, որքան էլ այդ բանը թանգ նստէր։ Այդ նպատակն է ռուսական զօրութեան ջնջումը Հեռաւոր Արևելքում և այդ ջնջումը այնքան անկասկած լիակատար պէտք է լինի, որ խուրաքանչիւր վտանգի վերսկսումը ապագայում Ռուսաստանի կողմից անհնարին լինէր։ Այդպիսով Ճապօնիան ամենևին չէ կարող համաձայնվել այնպիսի պայմանների հետ, որոնք առիթ տային այդ վտանգի նորից ծագման։ Այդպիսի վարմունքը Ճապօնիայի դաւաճան կը դարձնէր իր պարտքին ապագայ սերունդի և պատերազմում ընկած զինուորների առաջ։ Վերոգրեալը կրթված դասակարգերի և լաւագոյն լրագիրների կարծիքի ճիշդ արտայայտութիւնն է։

ՎԱՇԻԳՏՕՆ, 3 փետրվարի։ Երեկոյեան արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ տեղի ունեցաւ բուռն գործունէութիւն։ Հէյ ստացաւ մի քանի նշանաւոր հեռագիրներ, որոնք, շատ հեղինակաւոր տեղեկութիւնների համեմատ, վերաբերում են խաղաղութիւն կապելու առաջարկութեանը, որ արել է ճապօնական մի պետութիւն և հաղորդել է մի քանի կառավարութիւններին։

ՊԱՐԻԶ։ Կըէյսէրը և ականանաւը երրորդ բալտիական էսկադրայից անցան Մեծ Բէլտայով։

ԲՈՒԴԱՊԷՇՏ, 4 փետրվարի։ Հաղորդում են, որ բացի զինուորական հարցերից Կօշուտ կատարեալ համաձայնութիւն կայացրեց կայսրի հետ։ Բանակցութիւնները զինուորական հարցի վերաբերմամբ շարունակվում են։

ՏԱՆԺԷՐ։ Այստեղ եկան էլի երկու ածխատար նաւեր, որոնք սպասում են էսկադրային։

5 փետրվարի

ՄՕՍԿՎԱ, 4 փետրվարի։ Ցերեկվայ ժամը 2 և 45 րօպէին մատուցվեց Նիկօլաեվսկի պալատի դռան մօտ կառքը, որով Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալէքսանդրովիչը գնաց գեներալ-նահանգապետի տունը։ Հինգ րօպէից յետոյ պէտք է այդտեղ գնար Մեծ Իշխանուհին։ Նիկօլսկի դռների մօտ Կրեմլում մի մարդ, հասարակ շորեր հագած, մօտ 28 տարեկան, նետեց ռումբ մեծ իշխանական կառքի վրա։ Դժբախտութեան վայրը եկաւ անմիջապէս Մեծ Իշխանուհին։ Մեծ Իշխանի մարմինը կտոր կտոր էր եղել, կառքը ջարդ ու փշուր էր եղել։ Ձիերը վիրաւորված կառապանով և առաջին մասով բռնվեցին։ Պահակային ոստիկան Լէօնտիէվը և անցորդները վազեցին ոճրագործի ետևից, որի դէմքը արիւնաթաթախ էր եղել, իսկ բաճկոնը սաստիկ պատառվել և ձերբակալեցին մարդասպանին։ Մեծ Իշխանուհին ծունկ չոքեց և ամբողջ ժամանակ գտնվում էր մարմնի մօտ, մինչև որ հասան օֆիցէրները, որոնք պատգարակի վրա տարան պալատ մարմնի մնացորդները։ Անդրէյ կառապանը, ծանր վիրաւորված, պառկած է հիւանդանոցում։ Յանցաւորը, հարցաքննվելով ոստիկանատանը, խոստովանեց, բայց անունը չը յայտնեց։ Նա խօսում է շեշտով։ Կրէմլի մօտ ժողովուրդը խռնված է։ Մեծ Իշխանի աճիւնը գեներալների և օֆիցէրների ձեռքով փոխադրվեց Չուդօվ վանքը և իսկոյն կատարվեց առաջին հոգեհանգիստը Մեծ Իշխանուհու և շքախմբի ներկայութեամբ։ Գիշերը աճիւնի մօտ կը հերթապահեն շքախմբի անձինք։ Աճիւնի մօտ պատուաւոր պահակ է դրված։

ԼՕՆԴՕՆ։ Գործարանների մեծ յապաղումների պատճառով, արտիլէրիայի վերազինաւորումը կը սկսվի եկող ամիս։ Երկար տատանումներից և զանազան փոփոխութիւններից յետոյ, կառավարութիւնը վերջնականապէս վճռեց շտապով ուղարկել Հնդկաստան բոլոր նոր թնդանօթները։

ԲԵՐԼԻՆ։ Րէյխստագի յանձնաժողովը ընդունեց բոլոր եօթն առևտրական դաշնագրերը ձայների ահագին մեծամասնութեամբ։ Անգլիայի և Գերմանիայի մէջ յարաբերութիւնները լաւացնելու մասին ճառի մէջ, որ արտասանվեց առևտրական պալատում, սըր Բարկլէյն ասաց, թէ անգլո-գերմանական դաշնագիրը միջնորդութեան մասին բաւական չէ, որովհետև նա չէ շօշափում կենսական հարցերի կանօնաւորումը։ Այդպիսի կանօնաւորումներ պէտք է ձեռք բերվեն կօմպրօմիսների միջոցով։

ԲՈՒԴԱՊԷՇՏ։ Նոր պարլամենտի առաջին նիստը անցաւ առանց միջնադէպերի։

5 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ողորմութեամբ Աստծոյ, Մենք, Նիկօլայ II, Կայսր և Ինքնակալ Ամենայն Ռուսաց, Թագաւոր Լեհաստանի, Մեծ Իշխան Ֆինլանդիայի և այլն, և այլն, յայտնում ենք բոլոր Մեր հաւատարիմ հպատակներին. Նախախնամութեան հաճելի էր ծանր վշտով հարուածել Մեզ. Մեր ամենասիրեցեալ Հօրեղբայր Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալէքսանդրովիչ վախճանվեց Մօսկվայում այս փետրվարի 4-ին 48 տարեկան հասակում, կորցնելով Մեզ համար թանկագին Նրա կեանքը դաւադրող մարդասպանների յանդուգն ձեռքից։ Ողբալով Նրա մէջ Մեր Հօրեղբօրը և Բարեկամին, Որի ամբողջ կեանքը և ամբողջ աշխատութիւնները ու հոգսերը անընդհատ նուիրված էին Մեր և Հայրենիքի ծառայութեան, Մենք հաստատ համոզված ենք, որ Մեր բոլոր հաւատարիմ հպատակները սրտագին կերպով կը մասնակցեն Մեր Կայսերական Տան հասած վշտին և կը միացնեն իրանց ջերմ աղօթքները Մեր աղօթքների հետ՝ արդարների արքայութեան մէջ հանգուցանելու հանգուցեալ Մեծ Իշխանի հոգին։ Տրված Ցարսկօէ Սէլօում, փետրվարի 4-ին, Քրիստոսի ծննդեան հազար իննհարիւր հինգերորդ տարին, իսկ Մեր թագաւորութեան տասն և մէկերորդ տարին»։ Իսկականի վրա ստորագրված է Նորին Կայսերական Մեծութեան Սեփական ձեռքով «ՆԻԿՕԼԱՅ»։

ԼՕՆԴՕՆ։ Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալէքսանդրովիչի սպանութեան լուրը սաստիկ տպաւորութիւն գործեց։ Երեկոյեան բոլոր լրագիրները խօսում են սպանութեան մասին։ Արքայական ընտանիքը և Լանսդօունը կառավարութեան կողմից անմիջապէս հեռագրեցին իրանց ցաւակցութեան արտայայտութիւնները։ Լուրը երևի ուշ է ստացվել, որ կարելի լինէր փոխել արքայական զոյգի առաջին մեծ ընդունելութիւնը, որ նշանակված է այսօր երեկոյեան։

ԼՕՆԴՕՆ։ Ասում են, որ ամերիկական կառավարութիւնը ազդու առաջադրութիւններ է անում Ճապօնիային «Դօլլար» նաւի գրաւման դէմ Սան-Ֆրանցիսկօից Վլադիվօստոկ գնալիս։ Նրա բեռը բաղկացած էր ուտեստից և վերջինը ամենևին յայտնված չէր կօնտրբանդային ճապօնական կառավարութեան կողմից, թէև Ռուսաստանը այդ մասին յայտարարութիւն է արել։ Ամերիկական կառավարութիւնը առաջ է բերում անգլիական կրէյսէրների ձեռքով բօէրների պատերազմի ժամանակ ալիւրի բեռն ունեցող մի քանի նաւերի գրաւման համանման դէպքեր, բայց այդ բեռները յետոյ արձակվեցին և Անգլիան վճարեց վարձատրութիւն։

ՏՕԿԻՕ։ Пассонашки։ Օյեաման զեկուցանում է, որ ռուսաց հեծելազօրքը նահանջեց Լի Պօինգանից դէպի հիւսիս մի կէտ, որ 13 մղօնով հեռու է Պիտայցիից դէպի հիւսիսարևմուտք։ Փետրվարի 3-ին առաւօտեան ճապօնական զօրախումբը հանդիպեց ռուսաց մի հետևակախմբի, 110 հոգուց բաղկացած Պէննի Լօուպասի մօտ։ Սկսվեց տաք կռիւ, որից յետոյ ռուսները նահանջեցին։ Ռուսական ոյժերը ճապօնական աջ թևի քաղաքի առաջ մեծանում են։ Ներկայումս այդտեղ գտնվում են մօտ 6 դիվիզիաներ, որոնք յենակէտ ունեն Ֆուշանում։ Մուկդէնի մօտ ռուսաց ոյժերը մեծանում են նոյնպէս Խայգէնի ուղղութեամբ,

ՏՕԿԻՕ։ Ասուխի» լրագիրը, ակնարկելով նորերումս անգլիական պարլամենտում տեղի ունեցած վիճաբանութիւնների վրա, ենթադրում է, որ ազատամիտների պարագլուխները անկասկած ցանկանում են Ճապօնիայի բարիքը, բայց հաւատացնում են նրանք, թէ Ճապօնիան կարօտ չէ կողմնակի միջամտութեան։ Ամբողջ ազգը, անհուն վստահութիւն ունենալով իր ոյժերի վրա, մենակ կարող է հոգալ պատերազմական, քաղաքական և ֆինանսական դրութեան բոլոր կարիքները։

ՉԻՖՈՒ Տեղական իշխանութիւնները բողոքում են ճապօնացիների այն մտադրութեան դէմ, որ ապաքինվող 2600 ռուսներին Պորտ-Արտուրից Չիֆու ուղարկեն, որովհետև շատ դժուար է այստեղ նրանց համար բնակարաններ ճարել և ապա՝ շոգենաւների վրա տեղեր։

ՇԱՆԽԱՅ։ Այստեղ ձերբակալվեցին երեք հոգի որոնք գտնվում էին այն ջօնկայի վրա, որով Արտուրից օգոստոսին դուրս եկան գերմանական և ֆրանսիական զինուորական գործակալները, որոնց սպանելու մէջ այդ երեք հոգին մեղադրվում են։ Նրանցից երկուսը խոստովանեցին, թէ երկու գործակալներին ծովը նետեցին։ Յանցանքը բացվեց շնորհիւ այն հանգամանքի, որ նրանք փորձ արին գերմանական գործակալի ստորագրած չէկի գրաւականով փող ստանալ։

ԼՈՆԴՈՆ, 4 փետրվարի: Բուգենհէյմի պալատում Թագաւորն ընդունեց ռուսաց ծովային գործակալ՝ ռուսաց ծովային ծառայութեան օֆիցեր կապիտան Պլանսօնին: Նրան ներկայացրեց կոմս Բենգէնդորֆ, որ յետոյ ունկընդրութիւն ունեցաւ Թագաւորի մօտ:

ԼՈՆԴՈՆ: Ընդդիմադիր կուսակցութեան առաջարկութիւնը այն մասին, որ կառավարութեանը յանդիմանութիւն յայտարարվի՝ չինացի մշակներին հարաւային Աֆրիկայի մուտքը թոյլատրելու պատճառով՝ մերժվեց կառավարչական մեծամասնութեամբ: Այս կերպով ազատամիտների յարձակումները մինիստրական դրութիւնը չը խախտեցին:

ՊԱՐԻԶ: Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալէքսանդրովիչի սպանութեան լուրը Պարիզում առաջ բերեց յուզում և ընդհանուր դատապարտութիւն: Ռուսաց դեսպանութիւնը այս մասին տեղեկութիւն ստացաւ Դելկասէից:—Աւստրիական բէյխստագի երեկվայ նիստում տեղի ունեցաւ անսպասելի դէպք. պատգամաւորների ժողովի նախագահը փոքրամասնութիւն ստացաւ: Նա անմիջապէս հրաժարական տուեց:

ՏՕԿԻՕ: Պաշտօնական: Փետրվարի 2-ին առաւօտեան 5 ժամին ռուսները ռմբակոծում էին ճապօնական կենդրօնը երեք կէտում: Փետրվարի 3-ին ճապօնական խուզարկու խումբը պատահեց Պենսլուպասի մէջ մօտ հարիւր ռուս հետևակների և նրանց յետ մղեց:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի. ներքին և նեարդային

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մորթու, վեներակ և վիրաբուժութիւն:

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.

Կ. Ի. ԳՋԵԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի

Դ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

. Ա. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1-1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ա. Գ. ՍԱԼՕԼՕՎ ատամնաբոյժ. 9—11 ժ.

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՃԵՐԲԻՆԻՆԱ—1½-2 ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.:

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Դ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—7½—8 ժ.

Պ. Ա. ԱՐԳՈՒԹԵԱՆ. Կատարում է միկրօ-քիմիական և բակտերիօլոգիական հետազօտութիւններ:

Օ. Ա. ԱՌՎԱՆԻՏԱԿԻ—տունը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.:

Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:

Հիւանդանոցում ընդունվում են և գիշերօթիկ հիւանդներ:

Հիւանդանոցի կառավարիչ՝ Բժ. Կ. Ի.

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ վարչութիւնը ձեռնարկելով մի հրատարակութիւն, որը նուիրված կը լինի տաղանդաւոր դերասանուհի

ՏԻԿ. ՍԻՐԱՆՈՅՇԻ

30-ամեայ բեմական գործունէութեանը, սրանով դիմում է այն բոլոր անձանց, որոնք ունեն յարգելի տիկնոջ կեանքի և գործունէութեան վերաբերեալ նիւթեր և յիշողութիւններ, չը զլանան ուղարկել այդ յիշողութիւնները մինչև մարտի 15-ը հետևեալ հասցէով՝ Тифлисъ, Кн. М. М. Тумановой, Барятинская, 8. (Հ. Կ.) 2—2

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզային և սիֆիլիտիքական հիւանդութիւնների,—ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան 12 ժ.—1 ժ. երեկոյեան՝ 6 ժ.—9 ժ.: Կուկիա, Սեմեօնովսկայեա փ. № 20. (ո, կ. ե.) 3—30

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Բ. Նաւասարդեան

տեղափոխվելով Թիֆլիսից ՐՕՍՏՕՎ հիւանդներին ընդունում է 11—12 ժ. առ. և 7—8 ժ. երեկոյեան:

Б. Садовая, 136, д. Бакалова. (ո. կ. ե. հ.) 75—100

Բժիշկ Ա. Միխիթարեանց

Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներ ամենայն օր, առաւօտ. 12—2. երեկոյեան 6—8 Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանօնի, դեղատան կից: (տ. օ.) 9—80

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Ձեռնարկութիւն Կայսերական Թատրոնների արտիստ Լ. Դ. Դօնսկոյի

Այսօր, կիրակի, փետրվարի 6 ին գաստրօլ Կայսերական Թատրոնների արտիստուհի Ն. Ա. Պապայեանի և մասնակցութեամբ Լ. Դ. Դօնսկօյի, տ.տ. Նիկիտսկայի, Միխայլօվայի, Բունակօվայի, Խարիտօնօվայի, պ. պ. Դօնսկու, Սիկաչինսկու, Կսմարօվի, Ալտշուլէրի, Դեմեանենկօի, Պօրուբինօվսկու, Զալինսկու և Մու ստօվի:

Կը ներկայացվի

I ԻՕԼԱՆՏԱ, 1 գործ. երաժ. Չայկօվսկու.

II ՍԵՎԻԼԻԱՅԻ ՍԱՓՐԻՉԸ, օպ. 1 գործ. երաժ. Մասկանիի:

Սկիզբն է երեկոյեան 8 ժամին:

Վաղը, երկուշաբթի, փետրվարի 7-ին, սիմֆօնիական կօնցէրտ: Երեքշաբթի, փետրվարի 8 ին, 15 դ գալա ներկայացում, կը ներկայացվի «M-ll ՆԻՏՈՒՇ» կօմիք. օպէրա 4 գործ., երաժ. Հերվէի: Չորեքշաբթի, փետրվարի 9 ին, բենէֆիս Ե. Ա. Օրէլի. մասնակցութեամբ Լ. Դ. Դօնսկօի, կը ներկայացվի ՄԱՆՕՆ, Մասնէի: Շուտով կը կայանայ բենեֆիս Լ. Դ. Դօնսկօի, ՄԵՖԻՍՏՕՖԵԼ, երաժ. Բօյտօի:

Տոմսակները ծախվում են:

III տարի, ներկ. № 12. № 83, ար. № 4.

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻՔԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Արտիստական ընկերութեան թատրոնում

Երկուշաբթի, փետրվարի 7-ին

Հայոց դրամատիքական ընկերութեան խումբը կը ներկայացնէ առաջին անգամ նոր պիէսա

Նոր կեանքի շեմքում

Դրամատիական էտիւդ գաւառական կեանքից 4 գործ. հեղ. Ա. Քիշմիշեանի:

Մասնակցում են օր. Ադամեան, տ.տ. Զաբէլ, Զարիֆեան, պ.պ. Աբէլեան, Ադէլխանեան, Առաքելեան, Անդրանիկ, Զարիֆեան, Թաշճեան, Մամիկոնեան, Մերաղեան, Յարութիւնեան, Տէր-Դաւթեան և Ռշտունի:

Սկիզբն է ժամը 8-ին երեկոյեան:

Տեղերի գները սովորական են

Հետևեալ ներկայացումը կը կայանայ հինգշաբթի, փետրվարի 10-ին:

Ռէժիսեօր՝ Յ. Աբէլեան

Հերթապահ անդամ վարչութեան՝ Հ. Առաքելեան

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Երեքշաբթի, փետրվարի 8 ին, Թիֆլիսի ժողովարանի սիրողների խումբը անդամների, կանդիդատների և նրանց ընտանիքների համար կը ներկայացնէ

ԱՆՊԱՏԻՒ ՁԵՆ ԾՆՎՈՒՄ

դրամա 3 գործ. հեղ. Րօվետտի, Թարգ. Ա. Մուրադբէգեանի:

Մասնակցում են՝ տ.տ. ⁂, Սոֆիա, օր.օր. Բուչուկուրի, Հախնազարեան, պ.պ. Տէր-Գրիգորեան, Վանչիր, Կաճկաճեան, Մակարեան, Աղեան, Տէր Գրիգորեան III:

Տեղերի գները 1 րուբլ. մինչև 30 կոպ.

Սկիզբը ճիշդ ժամը 8½-ին երեկոյեան:

Աշակերտներին մուտքը արգելվում է:

Րէժիսսօր՝ Գ. Մրաղեան

Կիրակի, փետրվարի 13-ին, խմբի բեժիսսիօր Գ. Մերաղեանցի բենեֆիսի համար, կը խաղացվի առաջին անգամ հայոց բեմի վրա ՍԻԲԻՐԱԿԱՆ կոմ. 4 գործ. Թարգմ. Գ. Մերաղեանի:

Տեղերի գինը 3 ր, մինչև 50 կ.
Մուտքը ազատ է ամենքի համար:

Վաճառվում են

Բժ. Ա. ԲՈՒԴՈՒՂԵԱՆԻ

Երկու նոր աշխատութիւններ

I

ՄԵՐ ԵՒ ԽԱՆԴ (մի պատկերով) 20 կ.

II

ԱՆԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆ և ՊՈՌՆԿՈՒԹԻՒՆ 20 »

Դիմել՝ Թիֆլիսում «Գուտտէնբէրգ» և «Կենտրօնական» գրավաճառանոցները, իսկ Բագւում՝ «Сотрудникъ» գրավաճառանոցը: 6—25

Մի ֆրանսիացի

որոնում է դասեր. հասկանում է գերմաներէն: Գործնական և տեսական դասեր: Ժ. դը Դիւշան:

Հասցէ—I քաղաքամաս, Վարդիսուբան փողոց, տուն Միլօվսկու, այրի տիկին Մ. Ժ. Կարանիա: 2—3

Հայ վաճառականներին

Տեղափոխվելով Կովկասից ՏՈՒԼԱ, ընդունում եմ կօմիսիօներական յանձնարարութիւններ—տեղական մանր (կուստառնի) և գործարանական արդիւնքներ գնելու (սամօվար, վէնքեր, պղնձեղէն երկաթեղէն, գարմօն, ճանապարհի համար հիւսված զամբիւղներ, ատամների կարասիք և այլն), նոյնպէս կովկասեան յատուկ ապրանքներ՝ վաճառելու այստեղ՝ ձեռնտու և մատչելի վարձատրութեամբ: Պատուէրները կատարվելու են արագ և ճշգրտութեամբ:

Յարգանքով՝ Յ. Մուրադեանց

Հասցէս. Тула, Грязевская, д. Восковой, А. Мурадьянъ. 2—3

Կենտրօնական

գրավաճառանոցում վաճառվում են հետևեալ գրքերը.

Ահարոնեան Ա. Կեանքի դասը, պատմուածք, 5 կ.
» Մորկի սուրբը, 1 ր.
» Իտալիայում, 29 պատկ., 1 ր. 50 կ.
» Արազը, պատմուածք. ժող., 80 կ.
» Լռութիւն, վէպ, 60 կ.
» Երկերի ժողովածու, հատ. ա., 1 ր.
Այվազեան Բ. Աշոտ երկաթ, պատ. վէպ, 1 ր.
» Հիւսիսի արծիւը, պատ. վէպ, 1 ր.
» Տանջանքի բովից, վէպ իրական կեանքից, 30 կ:
» Սև յաղթանակ, վէպիկ, 25 կ.
Առաքելեան Հ. Անդերսընի հէքիաթները, 50 կ:
» Անգլիայի քաղաքական և հասարակական կեանքը, 15 կ.
» Արբեցողութեան դէմ, 15 կ.
Ա. Ք. Նոր կեանքի շէմքում, դրամատ, էտիւդ գաւառակ. կեանքից, 4 գործ. 40 կ:
Լէօ. Ռուսահայոց գրականութիւնը, 1 ր. 50 կ.
Կամիլ Ֆլամմարիօն. Ուրանիա, աստղագիտական վէպ, 1 ր. 50 կ.
Միխիթարեան Ա. Դէպի Արարատ, 40 կ.

Վերոյիշեալ գրքերից միանուագ տասը րուբլու գնողները Թիֆլիսում ստանում են 10% զեղչ, օտար քաղաքներից պահանջողները ճանապարհածախս չեն վճարում:

Դիմել. Тифлисъ въ Центральную книжную торговлю. (Կ) 1—2

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԴԻՒԱՆԻՑ

Հայրապետական Դիւանը սրանով յայտարարում է, որ Թիւրքահայաստանի Մուշ գաւառի Լիզ գիւղի բնակչուհի, այժմ Ալէքսանդրօպօլ գաւառի Հառիճ (Ղփչախ) գիւղը վերաբնակվող Սէյրան Մանուկեան Աստուածատրեանը, խնդրամատոյց է եղել Նորին Սրբութեան Վեհափառ Հայրապետին, լուծել իր պսակը իր ամուսին և տասն և մէկ տարվանից ի վեր անյայտացած Աղաջան Համբարեանի հետ:

Նորին Սրբութիւնը Ալէքսանդրօպօլի հոգևոր կառավարութեան միջոցով կնոջ բողոքը ստուգելուց յետոյ, իր վերջնական վճիռը դնելուց առաջ, բարեհաճեց հրամայել Դիւանատանս միջոցով լրագրութեան մէջ յայտարարել ի գիտութիւն և ժամանակ որոշեց երեք ամիս: Եթէ մինչև որոշեալ ժամանակին չը յայտնվի Աղաջանի ուր լինելը, կնոջ խրատունք կը տրվի պսակվել ուրիշի հետ և մարդը կը զրկվի նոր ամուսնութեան իրաւունքից:

Դիւանապետ Վեհափառ Հայրապետի
Կորիւն վարդապետ

Լոյս տեսաւ

ԼԷՕ

ՌՈՒՍԱՀԱՅՈՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(ՍԿԶԲԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ)

Տպված է Վենետիկում:

Գինը 1 րուբլի 50 կոպէկ

Դիմել «Գուտտէնբէրգ» գրավաճառանոցին. книжный магазинъ «Гуттенбертъ». 5—10

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄ

Ամենալընտիր տեսակներից, հետևեալ առաջնակարգ ֆիրմաների՝ «Խ. Ս. Խրիստօդուլիսի» (Տաճկաստանից) և «Ֆ. Բէրթ եւ Ընկ.» (ֆրանսիայից), որոնք շատ տարիներից ի վեր Կովկասում փորձված և ճանաչված են. դրանցից վերջինը՝ բացի սպիտակ Բաղդադի տեսակից ունի նաև դեղին իտալականի տեսակից, բոլորն էլ մեծ խնամքով ՊԱՍՏԷՕՐԻ ուղղութեամբ պատրաստված և ձեռնտու գներով:

Ցանկացողներին՝ դիմել Թիֆլիս պ. Վ. Յակոբեանին, նախկին Ալծրունի Գալէրէյում Թիւ 127 գրասենեակը: 3—5

Ս. ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆԻ

ԼՈՒՍԱՏՊԱՐԱՆՈՒՄ

վաճառվում են հետևեալ հրատարակութիւնները.

Վեհափառ Հայրիկ հայ վիպասաններով խմբանկար . . . . 25 կ.
Ներսէս V . . . . 15 »
Գր. Արծրունի . . . . 15 »
Ռ. Պատկանեան . . . . 30 »
Պ. Ադամեան . . . . 20 »

ԲԱՑ-ՆԱՄԱԿՆԵՐ հայ գործիչների, աւերակների տիպերի և տեսարանների նկարներով մօտ 100 տեսակ. 1-ը 4 կոպ., 10-ը 30 կ., 100—2 ր., 1000—18 ր. և աւելին զիջումով. 10 ր. և աւելի պատուիրողը ճանապարհածախս չէ վճարում: Կայ և 60 տեսակ եգիպտական օրինակելի բաց նամակներ 1-ը 10 կոպ.: Ընդունում ենք ամեն տեսակ լուսատիպ պատուէրներ:

Դիմել՝ Фото-цинкографія С. Согомоняна, Тифлисъ, Базарная, 22. 5—5

ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ

գրավաճառանոցում վաճառվում է

Վիլհէլմ Տէլ, Թարգմ. . . . 10 կ.
Կորսուած արդարութիւն, Վ. Փափազ. 5 »
Մանկական գրադարան (Բարի Յօլակը, Զուլթակահարը, Երեք Թիթեռնիկ) . 15 »
Ժամանց կամ Ընտ. խաղեր, Զ. Փափազ. 50 »
Թշուառները, Յ. Եսայեանի . . 8 »
Անդունդը, Լ. Անդրէևի . . 10 »
Երգիծաբանական հատուածներ, Յ. Պար. 20 »
Պատկերներ, Ա. Գեանջեցեանի . . 10 »
Յիւրպրիզ, վօդևիլ կատ. 1 գործ. Պ. Սր. 20 »
Բանաստեղծութիւններ, Սիմ. Բաբիեանի 20 »
Մանուկների Ստախօսութիւնը, Ա. Զիլլե. 15 »
Լուսնեակ գիշերներ, Թարգմ. Ղ. Կ. . 5 »
Բարի սերմեր, Թարգմ. Մամբրէ վարդ. 10 »
Նինիի համար, Թարգմ. Յ. Եսայեանի . 3 »
Ագնիւ գող, Թարգմ. Ն. Զ. . . 10 »
Հայթա Ֆիրատ, Սէյլանի . . . 35 »
Համառօտ ստուգաբանութիւն հայոց աշխարհաբար լեզուի, Յ. Թումանեանի . 40 »
Իդէալիզմ թէ մատերիալիզմ, Ռ. Խանազ. 10 »
Ցանցաւոր մօր խոստովանութիւնը . 5 »
Կոլօնիական քաղաքականութիւնը անցեալում և ներկայում, Թարգմ. Ռ. Խ. 40 »
Մարդիկ ինչով են հարբում, Տօլստօյի . 20 »

Դիմել. Тифлисъ, книжный магазинъ „Гуттенбергъ“ Г. Галустяну. 2—2

№ 4711

-ՕԴԸ-ԿՕԼՕՆ

№ 4711 Օ-ԴԸ-ԿՕԼՕՆԸ ունի աննման անուշահոտութիւն և շատ թարմացնող ներգործութիւն. նա դառել է ,գործածութեան անհրաժեշտ առարկայ ամբողջ կրթված մարդկութեան համար:

ՖԷՐԴ-ՄԻՒԼԳԷՆՍ

Կեօլն Րէյնի վրա և Րիգա
ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ
արքունիքի մատակարար:

ԿԱՆԱՉ ՈՍԿԵԳՈՅՆ ԷՏԻԿԷՏ

ԲՈԼՈՐ ԴՈՒԽԻՆԵՐԻ ԻԴԷԱԼԸ

№ 15376½ 4—6
հ. 20, ն. 20, դ. 20, յ. 19, մտ. 5 և 30

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ս. Ա. Ստեփանեան

Ընդունում է առաւօտեան 9—2 և 5—7, Վելեամինսկայեա փ. № 8.

տ. օ.

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 1905 Թ.

Պարիզում հրատարակվող

„ԱՆԱՀԻՏ"

Ազգային, քաղաքական, գրական եւ գեղարուեստական հանդէս ամսեայ 7-րդ տարեշրջան

«Անահիտ» նպատակն է նպաստել հայ ժողովրդին մտաւորական և բարոյական զարգացման. կը հրատարակէ ուսումնասիրութիւններ եւրոպական և արևելեան գրականութեանց, գ դարուեստական, գրական, իմաստասիրական, ընկերական, պատմական և այլ հարցերի մասին յօդուածներ, բանաստեղծութիւններ, քննադատութիւններ, թարգմանութիւններ արևմտեան և արևելեան գրական հատընտիր էջերի և այլն:

Բաժանորդագինը—ինչպէս Կովկասի, նոյնպէս և Ռուսաստանի բոլոր քաղաքների համար բոլոր ծախքերով հետևեալն է—12 ամսվայ համար 5 րուբլի, 6 ամսվայ համար 3 րուբլի:

Այն բաժանորդներին, որոնք դժուարանում են միանուագ հինգ րուբլի վճարելը, թոյլատրվում է մաս մաս վճարել: Մաս մաս վճարել ցանկացողները, պէտք է յայտնեն նամակով առաջին մասը վճարելու ժամանակ: Գրվելու րօպէին վճարվում է 2 րուբլի մայիսի 1 ին 1 րուբլի, օգոստոսի 1-ին 1 րուբլի, և նոյեմբերի 1-ին 1 րուբլի:

Թիֆլիսում «Անահիտ» ստանալ ցանկացողները կարող են դիմել ամեն օր երեկոյեան ժամը 4 ից մինչև 6 ը նրա գործակալ Սեդրակ Կիրակոսեանին Ванкскій пер. д. Акопджанова № 23. Օտար քաղաքներից կարող են դիմել նամակով վերոյիշեալ հասցէով: Բագւում ստանալ ցանկացողները կարող են դիմել տիկին Մարի Սունդուկեանցի գրավաճառանոցը, въ Баку, Николаевская ул, № 1:

«Անահիտ» անցեալ տարիների բաժնէգները տակաւին չը վճարող Թիֆլիսի բաժանորդներին խնդրում են փութան վճարելու վերոյիշեալ ժամերին վերոյիշեալ հասցէով:

(կ. ո. կ.) 2—3

Կովկասեան Շրջանային Ինտենդական Վարչութիւնը

յայտարարում է, որ կալուածատէրերը, գիւղատնտեսական ընկերութիւնները, գիւղացիները, ինչպէս նաև կալուածների կապալառուները հրաւիրվում են մատակարարելու ինտենդական վարչութեան ցորեն, հաճար (միայն Հիւսիսային Կովկասում) ալիւր, ձիւակորեկ, (гречневая крупа) ձաւար, կորեկ, կորկոտ, բրինձ և գարի, ժողոված սեփական կամ կապալով վերցրած կալուածներում, ոչ պակաս քան 100 պուդ իւրաքանչիւր անձից կամ ընկերութիւնից։ Ըստ ցանկութեան արդիւնաբերողների այս բերքերը պէտք է յանձնվեն ինտենդական վարչութեան կամ երկաթուղային կայարաններում կամ ինտենդական պահեստներում՝ համաձայն այն կանոնների, որոնք սահմանված են ուտեստի պաշարեղէն և անասունների ճարակ գնելու վերաբերմամբ Զինուորական վարչութեան կարիքների համար։ Վերոյիշեալ կանոնները կարելի է կարդալ Թիֆլիսի շրջանային ինտենդական վարչութեան մէջ կամ ինտենդական շտեմարանների վերակացուների մօտ։

Որ և է բերք մատակարարել ցանկացողը պարտաւոր է տալ կամ ուղարկել Շրջանային Ինտենդական Վարչութեան կամ մերձաւոր շտեմարանի վերակացուին գրաւոր յայտարարութիւն՝ երկու հատ 60 կոպէկանոց մարկաների հետ միասին։ Յայտարարութեան մէջ պէտք է որոշակի ցուցված լինեն։

Կալուածատիրոջ կոչումը, անունը, ազգանունը և հայրանունը.

Կալուածքի և գաւառի անունը, ինչպէս նաև հասցէն, որով պէտք է ուղարկվի պատասխանը.

Գնելու առաջարկված բերքի քանակութիւնը.

Բերքի յատկութիւնը (քաշը, թացութեան աստիճանը, աւելորդ կեղտի պարունակութեան տոկոսը).

Որքա՞ն արժէ առաջարկված բերքի պուդը.

Ո՞ր երկաթուղային կայարանում կամ ինտենդական ո՞ր շտեմարանում պէտք է յանձնվի բերքը.

Ո՞ւր պէտք է ուղարկվեն ինտենդական վարչութեան տալրակները.

Բերքի յանձնելու ժամանակամիջոցը, ինչպէս նաև այն օրը, երբ պէտք է ուղարկված լինեն տալրակները վարչութեան կողմից.

Ո՞րտեղ և ո՞ւմ անունով պէտք է նշանակվեն յանձնված բերքի համար վճարերի փողերը.

Այն դէպքում, երբ դժուարութիւններ ծագեն բերքի յատկութիւնը որոշելու մէջ կամ բերքը յանձնելու ուրիշ հանգամանքների վերաբերմամբ՝ կալուածատէրերը կարող են դիմել ինտենդական մերձաւոր շտեմարանի վերակացուին կամ ինտենդական այլ աստիճանաւորի՝ ծագման դժուարութիւնների մասին բացատրութիւններ խնդրելու։ 2—3

«ԳՈՒՏՏԷՆԲԷՐԳ»
գրախանութում վաճառվում են.
Յ. ՍՕԼՕՎԵԱՆԻ
հետեւեալ աշխատութիւնները.
«Կոտրված սիրտ», վէպ, 170 երես (սակ.) 40 կ.
«Մեռած ծովում», վէպ, 390 երես, 1 ր. — »
«Հարազատ զեխը», պատկերներ — 15 կ.
«Դժոխայինը մեզ», վօդևիլ 1 ար. 2 պ. 20 »
Դիմել. Тифлисъ. Книжный магазинъ „Гуттенбергъ“ Г. Галустянцу.
Астраханъ, Акиму Солоьянцу. 5—5

Լոյս տեսաւ Դ. Ե.-ի
ՈՒՐՈՒԱԿԱՆՆԵՐԸ
ութը վիպակներով. գինը 25 կ.
Դիմել—Баку, Сурену Тарвердянцу. Меркурьевская ул. д. Туманянца. 3—4

Սրանով յայտարարում եմ
որ ես խնդիր եմ տուել Օդեսսայի քաղաքային ուպրավային թոյլ տալ ինձ զանազան տեսակի սիֆիլիսով լիապէս հիւանդ անձերին բժշկելու 2—3 շաբաթվայ ընթացքում բոլորից և արմատապէս իմ գտած դեղով բժշկելու։
ԴՈՒՆՍՈՒԹՅ ԵԱ. ԱՒՐԱՄՕՎ
Նովօրոսիյսկ քաղաք. (չ. կ. շ.) 3—3

ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ԲԺԻՇԿ
ԱՐ. ՋԱՐԳԱՐԵԱՆՑԸ
Արտասահման մեկնելու պատճառով դադարեցրել է հիւանդների ընդունելութիւնը մինչև Զատիկ. Ի. Հ. Կ. 3—3

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է „ՈՍԿԻ ԲԱՐԵԿԱՄԸ“ բովանդակութիւնը.
Ցուցակներ. Աստղաբաշխական գուշակութիւններ. [illegible] կութիւն. Գետնաշարժի գուշակութիւն. Քամիների և անձրևների վերայ գուշակութիւն. Պարզ եղանակի նշաններ. Տարուայ գուշակումն. Զօրս եղանակները գուշակելու նշաններ. Օդի պարզութեան նշաններ. Անձրևի նշաններ. Օդի փոփոխութեան ընդհանուր նշաններ. Անձրևի և պայծառ օդի. Ցրտութեան և սառոյցի. Զօրութեան, կարկտի և ձեան. Անձրևի, քամիների, ալէկոծութեան և փոթորկի. Որոտման և ջերմութեան նշաններ. Արեգակով եղանակի գուշակումը. Լուսնով եղանակի գուշակումը. Լուսնի չորս ժամանակ և չորս մասերը. Ծիածանով եղանակի գուշակումն, Արեգակի գօտիները. Արեգակը կենդանակերպներում. Արեգակի մուտքը 12 կենդանակերպներում. Լուսինը կենդանակերպներում. Լուսնի ծնունդը, լրումը, օրերը և բոլէն. Տանուտէրը գտնելու կերպ. Բնագնական գուշակութիւններ. Մարմնախաղաց Բգնատիրսի. Լուսնի գուշակութիւններ օրերի. Երազ. Երազների գուշակութիւն. Հիպնոտիզմ. Ձեռնագուշակութիւն. Տոմարական «Ոսկի համարներ», Տոմարագրութիւն. պարզատոմար հայոց և հռոմէացւոց. Տէրունական և մեծ սրբոց պատմութիւններ. Ռուսաստանի գահակալը, Գահ աղաանդազարդ, Լազարեանց ճեմարան. Համաշխարհային նշանաւոր անցքեր. Ժամանակագրական «Ոսկի համարներ» Տաթևի շարժական գաւազանատունը, Հայոց եկեղեցւոյ հիմնադիրներ առաքելական աթոռ. Յարութիւն Ամիրա Պէզճեան. Նշանաւոր ա ցեր, մեծ մարդկանց և յայտնի գրողների ծնունդ, գործք և մահ. Կութեմպէրկ, Լէնկթըմուր. Նադըր շահ, Պապէտ շահ, Ծիհանկիր շահ, պարսից Մուզաֆէրէդդին շահ, Մահմէտի հրովարտակը, Ալի ամիրապետի հրովարտակը, Սմբատ թագաւորի, վրաց Գէորգի և Ռոստոմ թագաւորաց հրովարտակները Սանահնի վանուց. Կոնֆուցիոս. Զենաց մեծ պարիսպը. Սենեկա. Փիլիսոփաների ասածները, Խելք և հանճար, Քաջութիւն, Բարեկամ, Իշխանութիւն երգումն. Խրատ և իմաստութիւն, Բարեպաշտութիւն, Մեղք և խոստովանութիւն. Դատաստան. Քաղաքական օրէնք, Անառակութիւն. Նախախնամութիւն, Իմաստութիւն և արծաթպաշտութիւն, Աբբեցողութիւն, Ծնողաց պատիւ, Շոգմոգ քսու. Քաջատոհմ և վատազգի. Լռութիւն, Փառք, Չար և անզգամ կանայք, Բարի կանայք, Համեստութիւն, Մահ, Տրրաբանութիւն, Մեղուաբուծութիւն, Շերամապահութիւն, Արհեստաբանութիւն, Օրինակելի, Հետաքրքրական, Զուարճաբանական, Օգտակար, Առողջապահական, Բժշկական և այլն և այլն «Ոսկի համարներ»։

Պ ա տ կ ե ր ն ե ր. Աստուածածին հրաշանկար, Երկրագունդ, Ս. Էջմիածին, Հայոց Հայրիկը, Տիրամայրը ծաղիկը ձեռին, Հ. Միքայէլ Չամչեան, Աղօթող երեխայ, Յարութիւն արքեպիսկոպոս վեհապետեան պատրիարգ Երուսաղէմի, Հայոց Հայրիկը անտառում, Արիստակէս արքեպիսկոպոս Դաւթեան, Աստուածածին Յիսուսը գրկին, Ս. Շուշանիկ, Ս. Մեսրովբ, Ներսէս արքեպիսկոպոս Խուդավէրդեան, Մեսրովբ արքեպիսկոպոս Սմբատեանց, Գահ աղամանդազարդ, Լազարեան ճեմարան, Պրօֆ. Գր. Խալաթեանց, Տաթևի շարժական սիւնը, Խորէն եպիսկոպոս Ստեփանէ, Յովհ. կաթող. Կարբեցի, Ներսէս Ե., Գէորգ Դ., Մակար Ա., Մատթէոս Ա., Մաղաքիա արքեպիսկ. Օրմանեան պատրիարք Կ. Պօլսոյ, Արիստակէս արքեպիսկոպոս Սեդրակեան, Մկրտիչ Ա. Կաթողիկոս Հայոց Հայրիկը, Պերճ Պռօշեան, Յարութիւն Ամիրա Պէզճեան, Գէորգ Լալայեանց, Մարգարիտ Լալայեանց, Աբգար Յովհաննիսեան, Մկրտիչ Սանասարեան, Ստեփաննոս Նազարեանց, Գր. Տ. Յովհաննիսեանց, Պետրոս Սիմէօնեանց, Գրիգոր Արծրունի, Աղէքսանդր Քալանթար, Կուտեմբէրկ, Լէնկթիմուր, Նադըր շահ, Պապէր շահ, Ծիհանկիր շահ, Յակովբ Լալայեանց, Պարսից Մուզաֆէր-էդդին շահ, Վրաց Հերակլ թագաւորը, Կոնֆուցիոս, Զենաց մեծ պարիսպը, Լէօ, Գաբրիէլ Սունդուկեանց, Աւետիս Ահարոնեանց, Գրիգոր Ջանշեանց, Տիգրան Նազարեանց, Յարոյ, Ռափայէլ Պատկանեան, Աղէքսանդր Երիցեան, Գարեգին եպիսկոպոս Սաթունեանց, Յովհաննէս եպիսկոպոս Շիրակունի, Կորիւն վարդ. պետ, Գիւտ աւագ քահանայ Աղանեանց, Շիրվանզադէ, Հաջի Զէյնալ-Աբդին Թաղիեվ, Րաֆֆի, Ակնարոյժ Աղէք. Իգիթեանց, Բագրատ Այվազեանց, Իսահակ Ժամհարեանց, Նիկողայոս Գրիգորեանց, Լուդվիկ Սերգէյեան և Կարապետ Սերովբեանց։

«Ոսկի բարեկամը» բաղկանում է 906 էջերից, 25 ընդարձակ մասերից և 70 պատկերներից. մի օրինակի գինը 5 րուբլի է, միմիայն յիսունով և հարիւրով գնողներին կը լինի զիջումն։

Հասցէն Թիֆլիս՝ Գրիգոր աւագ քահանայ Մանդակունի 2—2

ԲԺԻՇԿ Ս. Ձ. ՄԻՐՋՈՅԵԱՆ
ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունելութիւն ամեն օր, ժ. 2—3 և 5—7 երեկոյեան, իսկ տօն օրերին առաւօտեան ժամը 10—11. Սօլօլակի փող. № 6.
(ա. օ.) 43—50

Լոյս տեսաւ և վաճառվում են
ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ
ԾՈՑԻ և ՊԱՏԻ 1905 Թ.
„ՇԻՐԱԿ“
Պատկերազարդ օրացոյցները
Ճոխ բովանդակութեամբ և գունաւոր տպագրութեամբ
(Եօթներորդ տարի)
Համառօտ բովանդակութիւնը

Ծոցի օրացոյցը պարունակում է ամենակարևոր և օգտակար տեղեկութիւններ՝ տոմարագիտական, աստղաբաշխական, վաճառականական, գիտական, ժամանակագրական, պատմական, բժշկական, առողջապահական, կենդանաբուժական, գիւղատնտեսական, ճանապարհորդական, տնտեսական, օրէնսգիտական, բանաստեղծական, կենսագրական, երգիծաբանական, վիճակագրական, արհեստագիտական և այլ տեղեկութիւններ. նաև վիճակաբան։

Ունի առանձին յաւելուած «ՃԱՊՕՆԻԱ», ռուս-ճապօնական պատերազմի աղթիւ։

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ բացի օրացուցական և լուսնային տեղեկութիւններից պարունակում է իր մէջ ընտիր մտքեր և աֆօրիզմներ ականաւոր հեղինակների, եկեղեցական և ազգային տօների պատմական բացատրութիւններ, հեթանոսական սովորութիւններ, բժշկական և անասնաբուժական տեղեկութիւններ յայտնի հայ և օտար բժիշկների, խորհրդածութիւններ հեղինակաւոր հայ անձանց. ազգային քնար—բանաստեղծութիւններ, երգիծաբանական հատուածներ, ազգօնական ազգային սովորութիւններ, հայկական կեանքից նշանաւոր դէպքեր, տնտեսական խորհուրդներ, հետաքրքիր նորութիւններ, պատմական ժամանակագրութիւն, կենսագրութիւններ, անեկդօտներ հայ և օտար նշանաւոր մարդկանց կեանքից, առածներ, ժողովրդական երգեր, պարերգեր, լէլէներ, արկածալի դէպքեր Զէյթունի և Սասունի կեանքից և այլն և այլն։

Տախտակը ներկայացնում է մի գեղեցիկ նկար «Հայ բանաստեղծներ» իրանց գլուխ ունենալով, Խրիմեան հայրիկը։

«Շիրակ» օրացոյցները զարդարված են Աբովեանի, Նազարեանի, Նալբանդեանի, Րաֆֆու, Գամառ-Քաթիպայի, Ներսէս Վարժապետեանի, Ծերենցի Յ. Պարոնեանի և Պէշիկթաշլեանի պատկերներով իրանց կենսագրութեամբ։ Մանրամասն բովանդակութիւնը ցանկացողները կարող են ստանալ ձրի։

ՊՐԷՄԻԱ. «Շիրակ» օրացոյցներից երկուսը միասին գնողները կը ստանան ձրի, իբրև պ ր է մ ի ա, առանձին գրքով Յ. Պարոնեանի «Ե ր գ ի ծ ա բ ա ն ա կ ա ն Հ ա տ ու ա ծ ն ե ր» գիրքը, որը պարունակում է Պարոնեանի մի քանի սուր, ծիծաղաշարժ յօդուածները։ Պրէմիան առանձին կը վաճառվի 20 կոպէկով։ Պահանջեցէք «Շիրակ» օրացոյցները վաճառողներից և պրէմիան ձրի։

Ցանկացողները թող շտապեն, որ պատուէրները ժամանակին ճշդութեամբ կարողանանք կատարել։

Մեծ գումարով գնողներին լինում է մեծամեծ չափով զեղչ և մի և նոյն ժամանակ ճանապարհածախս չեն վճարում։

Գները՝ ծոցինը 20 կոպ., պատինը—50 կոպ.։

Դիմել՝ Александрополь, типографія «Ширакъ» Карапетъ Апинянцъ. արտասահմանից—Alexandrople, Karapet Apinian (Caucase)։
18—18 Կ. Ափինեան

Երդուեալ հաւատարմատար
Ս. Ս. ՄԷԼԻՔ-ԱԴԱՄԵԱՆՑԻ
„Практическое Руководство“
для составленія бумагъ по дѣламъ Гражданскаго Судопроизводства въ ЗАКАВКАЗСКОМЪ КРАѢ, изд. 1904 года“.
Գինն է 1 րուբլի։
Վաճառվում է Թիֆլիսում. Կենտրօնական, Խիդդէկելի և Գուտտէնբէրգ գրավաճառանոցներում։ Հեղինակին դիմողներ՝ (Прис. повѣр. С. С. Меликъ-Адамову, Тифлисъ. Межевая ул., д. № 40) 10 օրինակից աւելի պահանջողները ստանում են 20% զեղչ և ճանապարհածախս չեն վճարում։ Ե. Չ. 23—30

Տնային Բժշկարան
Կազմեց ակադեմիկ Ի. Ր. Թարխանով, հայերէն թարգ. բժ. Գ. Ս. Բաբեանի խմբագրութեամբ և յաւելուածներով, մ. ա. Բնախօսութիւն և անդամակազմութիւն 104 պատ. գինը 1 ր., մ. բ. Վարակիչ հիւանդութիւններ, ներքին, կաշու և վեներային, գեղարան և բառարան 1903 թ. գ. 1 ր. 60 կ.։ Գումարով գնողներին և հաստատութիւններին զիջումն կը լինի։ Դիմել Въ Тифлисъ, Центральной книжной торговлѣ. (Կ.) 23—25

Լ ո յ ս տ ե ս ա ւ
ՍԷՅԼԱՆԻ
«Հ Ա Յ Թ Ա - Ֆ Ի Ր Ա Տ»
Վէպը՝ Ենիչերիների և մեր կեանքից։ Մաքուր տպագրութիւն և 172 երես։
Գինն է 35 կոպէկ։
Ծախվում է հայ գրավաճառանոցներում։
(Կ.) 3—3

Լ ո յ ս տ ե ս ա ւ
ՀԱՅԿ ՏԷՐ-ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՐԵԱՆԻ
Բ Ա Ռ Ա Ր Ա Ն
ՀԱՅ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ
(Հայագէտներով)
149 կենսագր. 45 պատկերով, պրակ առաջին
Միմիայն Ա տառը
Գինն է 70 կ. ճանապարհածախսով 90 կ.
10 օրինակ գնողին 20% զիջում, 20 օրինակ —25%, 30 օրինակ—30%. կանխիկ ճանապարհածախսը գնողի վրա հաշուած։
Դիմել՝ Тифлисъ, Николаевская пл. № 3, Айку Теръ-Аствацатуряну և կամ Тифлисъ, Кавказская книжная торговля З. П. Григорянцу. 2—3

Մայկօպում հարկաւոր է եկեղեցական երգեցիկ քառաձայն խումբ կազմել գիտցող մի ուսուցիչ, որ բացի խումբ կազմելուց, պէտք է օրական 3—4 ժամ պարապէ ընտանիքներում երեխաների հետ հայոց լեզուից։
Մանրամասն պայմանների մասին դիմել Վահան քահ. Ասկարեանցին. Մայկօպ։ 3—8

Կիրակի, փետրվարի 6-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին կը կայանայ ՎԱԿԷԻ ՀՈՂԱՏԷՐԵՐԻ II ԽՄԲԻ ԺՈՂՈՎԸ, այն հողատէրերի, որոնք հողաբաժիններ ունեն երկրորդ գինետան և սեմինարիայի շէնքի միջավայրում։ Հաղորդելով այդ բանը, Թիֆլիսի քաղաքային Դումայի ընտրած յանձնաժողովը խնդրում է յիշված հողատէրերին վերևում յիշված ժամանակը շնորհ բերել ազնուականների դպրոցի գրասենեակը և ցոյց տալ իրանց դօկումէնտները և յատակագծերը, որոնք անհրաժեշտ են փողոցների կանօնաւոր գծման համար։
(շ. կ.) 2—2

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ւ
„Հայոց հին ճարտարապետութեան նշմարներ“
Գեղարուեստական հրատարակութեան առաջին տետրը՝
լ ու ս ա ն կ ա ր ն ե ր և գ ծ ա ն կ ա ր ն ե ր.
Քաղաքային ճարտարապետութեան ճեմարանի պրօֆէսոր և ակադեմիկ
Գեր. Դ. Դրիմմի խմբագրութեամբ
կազմեցին և հրատարակեցին Լ. Եղիազարեանց և Թուր. Թորոսեանց։
Այդ հրատարակութիւնը բաղկանալու է 10 տետրից—իւրաքանչիւրի մէջ 5 (in quarto) լուսանկար ու գծանկար Հայաստանի ճարտարապետական զանազան նշմարներից—համապատասխան բացատրութիւններով՝ հայերէն, ռուսերէն և ֆրանսերէն լեզուներով գրված։
Տ պ ա գ ր վ ու մ է ս ա հ մ ա ն ա փ ա կ ք ա ն ա կ ու թ ե ա մ բ։
Ընդունվում է բաժանորդագրութիւն հետևեալ պայմաններով. ամբողջ հրատարակութեան (10 տետրի) արժէքն է ճանապարհածախսով, միանուագ 12 րուբլի, իսկ մաս-մաս վճարելով 13 ր. Այս երկրորդ դէպքում պէտք է տալ կանխավճար 2 ր., պա իւրաքանչիւր տետրը կուղարկվի 1 ր. 10 կ. վերադիր վճարով։
Այս հրատարակութեան հետ մօտիկից ծանօթանալ ցանկացողները կարող են ձեռք բերել ա տետրը Թիֆլիսի Կենտրօնական գրավաճառանոցից, վճարելով 1 ր., որ բաժանորդագրութեան դէպքում հաշւի կառնվի։
Հետևեալ տետրները առանձին չեն վաճառվի։ Բաժանորդագրութիւնը վերջանալուց յետոյ հրատարակութեան արժէքը զգալի չափով կը թանգանայ։
Դիմել. С.-Петербургъ, институтъ гражданскихъ инженеровъ, 2 я Рота Л. Егіазарянцу.
(Կ) 1—4

Դ Է Պ Օ
ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„Եղբ. Յակոբջանեանցներ եւ Սարգսեանց“
Պատրաստի հագուստեղէնի խանութում (Միքայէլեան կամուրջ, Քամոյեանի տուն № 25—30) մշտական ստացվում են մեծ քանակութեամբ կանանց, տղամարդկանց և երեխաների համար ամենավերջին տարազով պատրաստած հագուստներ։
Գները չափաւոր են և առանց սակարկութեան։ (ա. օ.) 12—100